

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бізнес - адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної
діяльності

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: «Передумови та фактору бізнес успіху антикризової політики
комерційного банку ПАТ «Перший Український Міжнародний Банк»

Виконала : студентка 2 курсу, групи 8.0730-ба-з
спеціальності 073 – Менеджмент,
освітньо-професійної програми

Бізнес-адміністрування

Гуцуляк І. Г.

Керівник : доцент кафедри бізнес-адміністрування і
менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,

кандидат економічних наук, доцент

Маркова С. В.

Рецензент : завідувач кафедри бізнес-
адміністрування і менеджменту

зовнішньоекономічної діяльності, доктор наук з
державного управління, професор

Бікулов Д. Т.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет менеджменту _____

Кафедра бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності _____

Рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень _____

Спеціальність 073 – Менеджмент _____

Освітньо-професійна програма Бізнес-адміністрування _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

Д.Т. Бікулов _____

« ____ » _____ 2021 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА**

Гуцуляк Ірина Геннадіївна _____

1. Тема роботи «Передумови та фактору бізнес успіху антикризової політики комерційного банку ПАТ «Перший Український Міжнародний Банк» _____

керівник роботи: Маркова С. В., доцент кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, кандидат економічних наук наук, доцент _____

затверджені наказом ЗНУ від 13.05.2021 року № _____ 696-с _____

2. Строк подання студентом роботи _____ 22.11.2021 р. _____

3. Вихідні дані до роботи навчальні посібники, монографії, періодичні та аналітичні вітчизняні та зарубіжні матеріали, фінансова звітність підприємства, інтернет ресурси _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

1. ОСОБЛИВА РОЛЬ БАНКІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ _____

2. ДІАГНОСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ _____

3. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА АКТИВІЗАЦІЮ ЗЕД ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) .
 20 таблиць
 25 рисунків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Маркова С. В.		
2	Маркова С. В.		
3	Маркова С. В.		

7. Дата видачі завдання 20.05.2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Затвердження теми кваліфікаційної роботи у наукового керівника.	20.05.2021	
2.	Затвердження змісту роботи.	30.05.2021	
3.	Огляд літератури за темою кваліфікаційної роботи.	31.05.21-16.06.21	
4.	Розробка чернетки I розділу кваліфікаційної роботи.	17.06.21-23.06.21	
5.	Написання I розділу кваліфікаційної роботи.	24.06.21-27.06.21	
6.	Збір розрахунково-аналітичного матеріалу за темою.	28.06.21-25.07.21	
7.	Розробка чернетки II розділу кваліфікаційної роботи.	26.07.21-29.08.21	
8.	Написання II розділу кваліфікаційної роботи.	30.08.21-06.09.21	
9.	Розробка чернетки III розділу кваліфікаційної роботи.	07.09.21-14.09.21	
10.	Написання III розділу кваліфікаційної роботи.	15.09.21-29.10.21	
11.	Оформлення кваліфікаційної роботи згідно вимог.	30.10.21-01.11.21	
12.	Попередній захист кваліфікаційної роботи.	01.11.2021	
13.	Проходження нормоконтролю.	09.11.21-22.11.21	
14.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру.	22.11.2021	
15.	Захист кваліфікаційної роботи.	грудень 2021	

Студент

_____ (підпис)

І. Г. Гуцуляк

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

С. В. Маркова

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

С. В. Маркова

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить: 68 с., 16 рисунків, 24 таблиць, 50 джерел.

Метою роботи є аналіз діяльності та процес активізації зовнішньоекономічної діяльності на прикладі вітчизняного банку, та шляхів вдосконалення просування банківських продуктів банку на український фінансовий ринок.

Предмет дослідження – процес просування (активізації) банківських продуктів та оптимізація зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Перший Український Міжнародний банк» (ПУМБ).

Об'єктом дослідження дипломної роботи є ПАТ «ПУМБ».

Методи дослідження: методи порівняння, описовий, графічний та економіко-статистичний метод.

Діяльність банків дуже різноманітна – за сучасних умов вони не лише організовують рух грошово-кредитних потоків, а й активно опановують нові види операцій на страховому, фондовому ринках, надають трастові, консультативні послуги, володіють підприємствами. Відзначаючи вагомий внесок багатьох учених у розроблення різних аспектів у сфері банківської діяльності, не можна констатувати того факту, що в умовах переходу до ринкової економіки по-новому осмислюється багато категорій, у тому числі й поняття «банк» та визначення його ролі в банківській системі.

У роботі визначено, що банки - це економічні інститути, основними функціями яких є трансформація грошових потоків та емісія платіжних засобів у процесі суспільного відтворення, що у своїй сукупності через забезпечення безперебійності та розширеного характеру суспільного відтворення сприяє економічному зростанню суспільства.

В роботі розглядаються умови функціонування та структура банківського ринку України, його особливості та здійснення операцій на ньому. Також розглянуті найпоширеніші види міжнародних банківських розрахунків, їх порівняльна характеристика, проаналізовані показники ефективності та основні проблеми міжнародних банківських розрахунків.

У роботі розглядаються особливості управління фінансовою стійкістю та методи її оцінювання. Запропоновано заходи для мінімізації ризиків і підтримування стійкості банківських установ на необхідному рівні для нормального функціонування в сучасних умовах.

Результати роботи можуть бути використані в практичній діяльності банківських установ.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, БАНК, КРЕДИТ, ДЕПОЗИТ, АВС-АНАЛІЗ, АКРЕДИТИВ, ІНКАСО, ВАЛЮТА, БАНКІВСЬКА ОПЕРАЦІЯ

ABSTRACT

Qualification work contains: 68 pages, 16 figures, 24 tables, 50 sources.

The aim of the work is to analyze the activities and the process of intensification of foreign economic activity on the example of the domestic bank, and ways to improve the promotion of banking products of the bank on the Ukrainian financial market.

The subject of research is the process of promotion (activation) of banking products and optimization of foreign economic activity of PJSC «First Ukrainian International Bank» (FUIB).

The object of study of the thesis is PJSC «FUIB».

Research methods: methods of comparison, descriptive, graphic and economic-statistical method.

The activities of banks are very diverse - in modern conditions, they not only organize the movement of cash flows, but also actively master new types of operations in the insurance and stock markets, provide trust, advisory services, own businesses. While noting the significant contribution of many scholars to the development of various aspects of banking, it is impossible to state the fact that in the transition to a market economy, many categories are rethought, including the concept of «bank» and its role in the banking system.

The paper identifies that banks are economic institutions whose main functions are the transformation of cash flows and the issuance of means of payment in the process of social reproduction, which together through the continuity and expanded nature of social reproduction contributes to economic growth.

The paper considers the conditions of functioning and structure of the banking market of Ukraine, its features and operations on it. The most common types of international bank settlements, their comparative characteristics, efficiency indicators and the main problems of international bank settlements are also considered.

The paper considers the features of financial stability management and methods of its evaluation. Measures are proposed to minimize risks and maintain the stability of banking institutions at the necessary level for normal operation in modern conditions.

The results of the work can be used in the practice of banking institutions.

ZOVNISHNOEKONOMICHNA ACTIVITY, BANKS, LOANS, DEPOSITS,
ABC-ANALYSIS, CREDITS, COLLECTIONS , CURRENCIES , BANKING

ЗМІСТ

ЗАВДАНА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА	2
РЕФЕРАТ	4
ABSTRACT	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВА РОЛЬ БАНКІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ	6
1.1 Банк як інститут фінансово-кредитної системи	6
1.2 Сутність та класифікація банківських продуктів	10
1.3 Основні форми міжнародних банківських розрахунків	16
РОЗДІЛ 2 ДІАГНОСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ	21
2.1 Проблеми та перспективирозвиткубанківського сектору економіки	21
2.2 Паспорт та економічнесередовищедіяльності банку ПАТ «ПУМБ»	26
2.3 Аналізміжнароднихрозрахунків на ПАТ «ПУМБ»	31
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА АКТИВІЗАЦІЮ ЗЕД ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	42
3.1 Вдосконалення просування банківських послуг ПАТ «ПУМБ» за для оптимізації ЗЕД підприємства.....	42
3.2 Рекомендації ПАТ «ПУМБ» щодо активізації використання міжнародних розрахунків.....	51
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	59
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	61

ВСТУП

Банки виконують широкий спектр функцій, пов'язаних з розвитком національної грошової та фінансово-кредитної системи. Цим визначається їх роль у цій системі та в розвитку економіки країни. На ефективність діяльності банку впливають внутрішні і зовнішні фактори: наявність фінансових, організаційних, інформаційних, матеріально-технологічних ресурсів; нормативно-правове законодавство країни; асортиментний ряд та вибір каналів збуту банківських продуктів і послуг, інтенсивне використання новітніх технологій тощо. Банкрутство низки великих банків, які у свій час були на перших сходинках у рейтингу банків України, свідчить, що фінансові та інформаційні ресурси забезпечують лише короткострокові переваги.

Проблема активізації ЗЕД банків на фінансовий ринок України перш за все пов'язана з наявною ситуацією у банківському секторі, втратою довіри до банківських установ, нестабільністю на валютному ринку, складністю завоювання лояльності в клієнтів. Також сьогодні існує проблема у регулюванні державою банківської діяльності, часта зміна законодавства з цих питань та непоінформованість діючих та потенціальних клієнтів з цих питань.

Дослідженням різних аспектів участі банківської системи України в процесах оптимізації зовнішньоекономічної діяльності займалися Диба М. І., Колісник М. Б., Ладюк О. Д., проте і на сьогодні дане питання залишається актуальним та потребує подальшого розгляду, чим і обумовлює актуальність обраної теми дипломної роботи спеціаліста.

Предмет дослідження – процес просування (активізації) банківських продуктів та оптимізація зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Перший Український Міжнародний банк» (ПУМБ).

Об'єктом дослідження роботи є ПАТ «ПУМБ».

Метою роботи є аналіз процесів освоєння банківськими групами вітчизняного банківського сектору, та шляхів вдосконалення просування банківських продуктів банку на український фінансовий ринок.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити зміст понять «банківський продукт», «банківська операція», «банківська послуга», різницю між ними та основні їх види;
- дослідити процес просування банківського продукту;
- дослідити правове регулювання діяльності банків з іноземним капіталом;
- проаналізувати поточну ситуацію на ринку банківських послуг України;
- надати характеристику об'єкту дослідження та його основних послуг;
- проаналізувати ефективність діяльності банку ПАТ «ПУМБ»;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення системи антикризової політики та розвитку банківського продукту з метою оптимізації бізнес-процесів.

Інформаційною базою дослідження стали: нормативно-правові акти України, статистична звітність Державного комітету статистики України, Головного управління статистики у Запорізькій області, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Головного управління економіки Запорізької обласної державної адміністрації, навчальні посібники, монографії, періодичні українські та зарубіжні видання, матеріали Інтернет-джерел.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій та положень, які можуть бути використані у практичній діяльності ПАТ «ПУМБ».

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків і рекомендацій, переліку посилань та додатків.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВА РОЛЬ БАНКІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

1.1 Банк як інститут фінансово-кредитної системи

Поняття “банк” є одним із головних понять банківського права. Слово “банк” походить від слова “banka” — стіл, на якому у Середньовіччі генуезькі міняли розкладали свої монети у мішках та посудинах. “Bancherii” — так звались у XII столітті міняли у Генуї. Від слова “banka” походить також поняття “банкрут”. Коли міняла зловживав будь-чиєю довірою, розбивали стіл, за яким він сидів, тобто визначали - “bankrotto”. Однак лише в XIX ст., з розвитком капіталізму, банк і біржа у сучасному розумінні набули справжнього розвитку. Вони дійсно стали інститутами, необхідними для виробництва вартості та обігу, для накопичення капіталу, а також для його розподілу між секторами економіки та підприємствами. Саме за допомогою банків заощадження почали перетворюватися у капітал.

Сьогодні банки є одними з основних інститутів кредитно-фінансової системи будь-якої держави. І в цьому контексті постає дуже важливе питання: які ж суттєві ознаки банків, у чому полягає їх відмінність від інших фінансово-кредитних установ. Відомий вітчизняний фахівець у галузі банківського права О.П. Орлюк у своїй монографії проводить цікавий аналіз існуючих підходів до визначення терміна “банк” романо-германською (континентальною) та англосаксонською системами права. Вона звертає увагу на те, що національні законодавства країн, що відносяться до континентальної системи права, підтримують загальний підхід у визначенні банківської установи через сукупність здійснюваних нею функцій. Як правило, під банком розуміють кредитну організацію, яка має виключне право здійснювати в сукупності такі банківські операції: залучення у вклади

грошових коштів; розміщення зазначених коштів від свого імені, за свій рахунок і на власний ризик, на умовах зворотності, платності, строковості; відкриття та обслуговування банківських рахунків й здійснення розрахунків. На відміну від континентальної правової системи, англосаксонські країни відійшли від традиційного підходу у визначенні кредитної установи.

Враховуючи, що відповідно до Закону України “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” банківське право визначено в якості однієї з пріоритетних сфер адаптації законодавства України, проаналізуємо, яким чином це питання вирішується у законодавстві Європейського Союзу.

З метою запровадження наглядку на консолідованій основі кредитною установою вважають кредитну установу, а також будь-яке інше приватне або державне підприємство, яке підпадає під визначення кредитної установи та отримало ліцензію на здійснення діяльності у третій країні.

В Україні законодавче визначення поняття “банк” міститься у статті 1 Закону України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р. № 2121-III. Відповідно до цієї статті банк – це юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції (рис. 1.1).

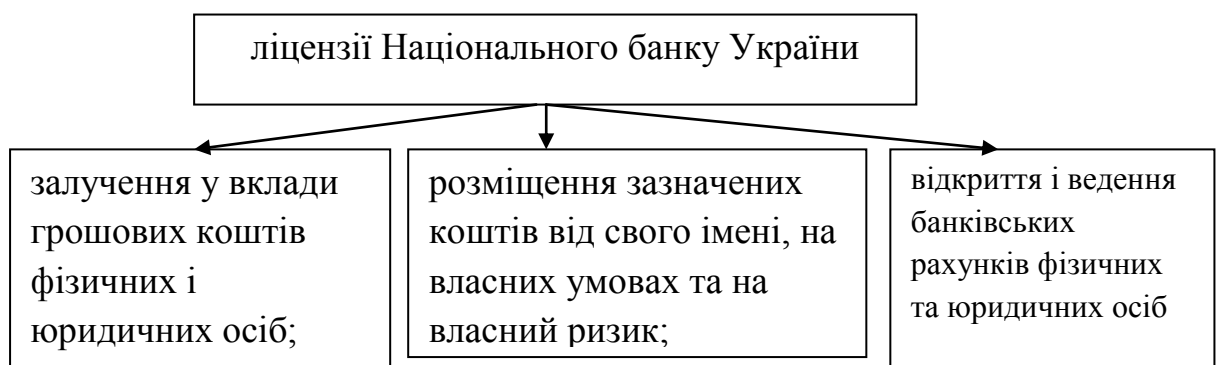

Рис. 1.1 Види операцій Національного банку України

Саме ці три групи операцій і складають зміст банківської діяльності. Окремо вказані операції можуть здійснювати інші фінансово-кредитні установи, у сукупності — лише банки. Таким чином, чинне банківське

законодавство України у частині визначення поняття “банк” ґрунтується на класичному підході континентальної системи права [2].

Підтримуючи в цілому вищезазначену класичну позицію щодо визначення “банк”, вітчизняні вчені — юристи та економісти — висловлюють свої міркування з цього питання. Зокрема, класик банківського права, провідний радянський вчений М. М. Агарков у своєму підручнику “Основи банкового права” виділяє три функції банків (рис. 1.2):

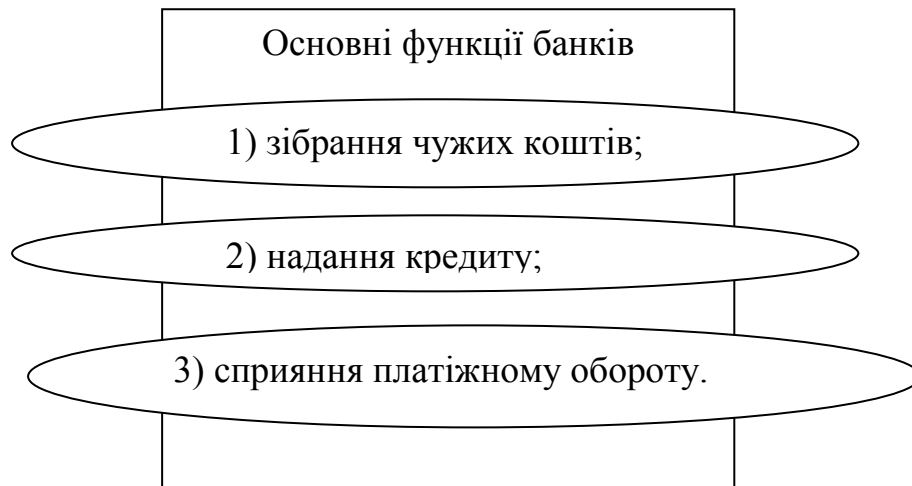

Рис. 1.2 Основні функції банків

Визначаючи межі курсу банкового права, М. М. Агарков [5] відмічає, що у більшості випадків законодавство пов’язує юридичні наслідки з поняттям кредитної установи. Тому, можливо, правильніше було б назвати курс не “банкове право”, а “право кредитних установ”. Проте відсутність чіткого визначення понять “банк” та “кредитна установа” роблять цілком можливим збереження звичної та традиційної назви “банкове право”...

Отже, вчений не проводить чіткого розмежування між терміном “банк” та “кредитна організація” [28, с. 13].

Зокрема, вчений-економіст О. Дзюблюк, досліджуючи питання про суть комерційного банку і специфіку банківського продукту, відмічає, що “на переліку операцій, які згідно із чинним законодавством може виконувати комерційний банк, базується юридичне тлумачення його суті. Проте не сам закон визначає суть комерційного банку, а економічний бік справи, природа

банку, забезпечена законодавчим правом здійснювати відповідні операції. В основі юридичного поняття комерційного банку лежить власне економічний аспект” [12]. Комерційний банк вчений визначає як інститут кредитної системи, що є посередником у кредиті, розрахунках і випускає кредитні знаряддя обігу. Якщо фінансова установа не виконує однієї із зазначених функцій, вона не може вважатися комерційним банком. При цьому, як відмічає О. Дзюблук, лише сукупність трьох базових функцій є визначальною основою діяльності банку. Вчений звертає увагу на те, що крім зазначених базових, комерційний банк може виконувати ряд інших функцій, конкретне коло яких визначається особливостями різних секторів ринку і потребами тих груп клієнтів, на які він орієнтує свою діяльність. У цьому, на його думку, відмінність комерційних банків від спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів, які надають обмежене коло послуг [4].

Таким чином, на сьогодні можемо констатувати, що чинне банківське законодавство України відображає економічний зміст поняття “банк” та ґрунтується на класичному підході континентальної системи права до розуміння цього терміна. Лише банки у сукупності здійснюють такі операції, як (табл. 1.1):

Таблиця 1.1 - Перелік основних операцій комерційного банку

Основні операції банку			
залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб;	розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;	відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.	інші

Інші фінансово-кредитні установи можуть здійснювати окремі банківські операції у порядку, встановленому законом.

Комерційний банк – кредитно-фінансовий інститут, що спеціалізується на прийманні депозитів, короткостроковому кредитуванні та розрахунковому обслуговуванні клієнтів, а також може займатися посередницькою діяльністю [5].

Таблиця 1.2 – Основні функції комерційних банків

Функції банків	
Трансформаційна функція	Емісійна функція
змінювання (трансформація) якісних характеристик грошових потоків, що проходять через банки: - трансформація строків; - трансформація обсягів; - трансформація ризиків; - просторова трансформація.	створення додаткових платіжних засобів і спрямування їх в оборот, збільшуючи пропозицію грошей або ж вилучання їх з обороту, зменшуючи пропозицію грошей.

Мета діяльності банку – це прибуток. Банківська система – це законодавчо визначена, структурована сукупність фінансових посередників, які займаються банківською діяльністю на постійній професійній основі і функціонально пов'язані в самостійну економічну структуру.

1.2 Сутність та класифікація банківських продуктів

В зарубіжній і вітчизняній літературі відсутній єдиний підхід до визначення елементів, що характеризують ринок банківських послуг (продуктів). Вітчизняні економісти звичайно відносять до банківських послуг сукупність банківських операцій. Зарубіжні вчені розглядають банківські операції лише як різновид банківських послуг. При цьому до банківських послуг вони відносять такі види діяльності банку, як управління грошовими ресурсами, споживчий кредит, лізинг і т.д. Банківський продукт являє собою комплекс послуг банку по активних і пасивних операціях [6, с. 225].

Банківський продукт - це конкретний банківський документ (або посвідчення), що видається банком для обслуговування клієнта і проведення операції. Це може бути вексель, чек, банківський депозит, будь-який сертифікат (інвестиційний, ощадний, податковий) і т.д. Банківська послуга являє собою банківські операції по обслуговуванню клієнта, які задовольняють його певні потреби.

Подібність банківського продукту і банківської послуги в тому, що вони покликані задовольняти потреби клієнта і сприяти одержанню прибутку.

Проте в більшості випадків банківський продукт носить первинний характер, а банківська послуга - вторинний. Тому далі розглянемо саме її.

Законодавство України не містить легального визначення поняття „банківська послуга”, незважаючи на те, що у текстах нормативних актів воно вживається. Без розкриття юридичного змісту даного поняття фактично унеможлиблюється практичне застосування деяких положень банківського законодавства України. Наприклад, у ст. 2 Закону України „Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 року № 2121/III поняття „клієнт банку” визначається як „будь-яка фізична чи юридична особа, яка користується послугами банку” [1].

Таблиця 1.3 – Поняттям „банківська послуга”

Автор	Визначення
банківські послуги	
банківські послуги [2]	усі види операцій та угод, які здійснюються банками
Матук Ж. [3]	задоволенням фінансового попиту клієнтів з урахуванням фінансових можливостей банку
Брегедда О. [6]	набір упорядкованих дій банку, які безпосередньо не є пов'язаними із формуванням та використанням ресурсів банку і не несуть ризику їх втрати
Перепечай Н. [7]	результат комплексної діяльності банку (технологічної, інтелектуальної, фінансової та ін.), який становить економічні блага для задоволення певних потреб людини при проведенні банківських операцій. Специфіка банківської послуги полягає в тому, що потреба клієнта є первинною, а надання послуги може виконуватися без участі клієнта за допомогою певних банківських технологій із дотриманням стандартів у межах діючого законодавства
фінансова послуга	
Закон України „Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12 липня 2001 року № 2663-III (п.5 ст.1)	операції із фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, із метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів

Розвиток комерційної діяльності банків пов'язаний з розширенням сфери банківських послуг для клієнтури. В практиці роботи комерційних банків розрізняють різноманітні послуги, які можна звести до трьох груп (табл. 1.3):

Таблиця 1.3 – Послуги банків

Послуги банку		
послуги, пов'язані з розрахунково-касовим, кредитним, валютними і іншими операціями, об'єми яких підлягають обліку;	консультації, участь банків в перевірці проектно-кошторисної документації і інші інженерні послуги, на аналоги яких є цінники і калькуляції;	послуги, об'єми яких точно не можуть бути враховані або на аналоги яких відсутні цінники і калькуляції.

Банківськими послугами можна рахувати також дії банку, які супроводять його основним функціям і направлені на зростання прибутковості діяльності банку [8].

Банківські послуги класифікуються за різними критеріями (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Класифікація банківських послуг

№	Критерій класифікації	Види послуг
1	За рухом матеріального продукту	- послуги, пов'язані з рухом матеріального продукту (наприклад, розрахунково - касове обслуговування); - чисті послуги (наприклад, консультаційні);
2	За контингентом споживачів	- послуги юридичним особам; - послуги фізичним особам;
3	За відображенням послуг у балансі	- балансові; - позабалансові (операції, що певний час не відображаються в балансі, поки не будуть відображені в прибутках або збитках банку);
4	За платністю	- платні; - безкоштовні
5	За можливістю обліку платних послуг і визначення розміру плати	- послуги, розміри яких підлягають обліку (розрахунково-касові, кредитні, валютні); - послуги, аналоги яких є у відповідних тарифах (консультаційні); - послуги, вартість яких не може бути встановлена об'єктивно (як правило, надаються банкам в пакеті з платними товарними послугами);

Розрахунково-касові операції комерційного банку по перерахуванню коштів і з готівкою пов'язані з такими послугами, як відкриття клієнту розрахункового (поточного) рахунку, відправка запитів (телеграм) на

прохання клієнта, видача дубліката з лицьового рахунку, довідки про відкриття рахунку в банку, наведення довідок в архіві про проведення розрахункової операції на прохання клієнта, видача чекових книжок, аваль простих і перевідних векселів, зберігання в банку цінностей, попередня підготовка готівки і забезпечення їх доставки клієнту.

Операції по кредитуванню, видачі і погашенню кредиту, нарахуванню і сплаті відсотків немислимі без таких послуг, які може надавати банк клієнту, як підготовка пакету документів для видачі кредиту, оформлення пролонгації дії умов кредитного договору, участь в підготовці договору застави матеріальних цінностей або цінних паперів клієнта, видача банком поручительства або гарантії погашення кредиту і відсотків по ньому, видача банком гарантії оплати поставлених товарно-матеріальних цінностей, проведення на прохання клієнтів аналізу господарсько-фінансової діяльності з виробленням рекомендацій. Залучення банком ресурсів для кредитування нерозривний пов'язано з послугами банку з відкриття депозитних рахунків для юридичних осіб, з розвитком роботи банку по залученню внесків громадян до запитання, термінових, цільових, договірних, накопичувальних, переказами внесків в кредитні установи іншої банківської системи, видачею внесків, методологічною і інструктивною допомогою в організації ведення обліку вкладних операцій підприємствами і ін [14].

В умовах ринкових відносин діяльність комерційного банку розширюється за рахунок валютних операцій, що пов'язано з такими послугами банку, як відкриття валютних рахунків, акцепт тратт, видача гарантій, зміна умов гарантій, запити про операції, що проводяться через зарубіжні банки, додаткової інформації, запрошуваної через ці ж банки. Це послуга з покупки і продажу особистої валюти, видачі наявної валюти з рахунків фізичних і юридичних осіб, інкасо наявної валюти, платіжні і інших документів в інвалюті за дорученням громадян, іноземні організації і банки. Комерційні банки приймають чеки громадян на інкасо, надають клієнтам допомогу в підготовці засновницьких документів для представлення їх до

відповідних органів для реєстрації спільних підприємств, а також висновків за платіжних умов контрактів між вітчизняними організаціями і їх іноземними контрагентами, сприяють в підборі іноземного партнера для створення спільних підприємств і ін. [10].

Операції по фінансуванню і кредитуванню капітальних вкладень і капітального ремонту підприємств — найскладніші і трудомісткі в діяльності комерційних банків. Тому такі операції супроводжуються безліччю банківських послуг, серед них:

Таблиця 1.6 – Особливі умови банківських послуг

Умови та особливості банківських послуг	→	складання завдань на проектування; перерахунок зведених кошторисних розрахунків вартості будівництва по індексах;
	→	контроль правильності складання і обґрунтування витрат в договірних цінах на будівництво і проектну продукцію (до їх узгодження і твердження);
	→	проведення інвентаризації виконаних і сплачених, об'ємів будівельно-монтажних і ремонтно-будівельних робіт; перевірка платіжних документів за виконані роботи; технічний нагляд за здійсненням будівництва об'єктів, перевірка кошторисів на пуско-налагоджувальні роботи і перевірка цих робіт в ході їх виконання;
	→	надання допомоги по розміщенню замовлень на виконання проектно-дослідницьких, будівельно-монтажних і пуско-налагоджувальних робіт;
	→	експертиза проектно-кошторисної документації на технічно нескладні об'єкти або кошторисної частини проектів на інші будівництва і об'єкти;
	→	складання кошторисної документації або надання допомоги в її складанні на об'єкти капітального ремонту; контроль за ходом будівництва об'єктів, забезпеченням введення потужностей в експлуатацію;
	→	участь в роботі комісій по прийманню в експлуатацію об'єктів житлово-комунального призначення; надання допомоги в підготовці документів, що пред'являються приймальним комісіям, і приватним особам по складанню і перевірці проектно-кошторисної документації на будівництво і ремонт об'єктів індивідуальної забудови;
	→	участь в роботі по перерахунку вартості основних фондів, пов'язаної з процесом приватизації.

Комерційні банки становлять основу кредитної системи, вони проводять різні фінансові операції. Комерційні банки приймають і розміщують грошові вклади, здійснюють розрахунки за дорученням клієнтів і їх касове обслуговування [11, с. 55].

Банківські операції поділяються на пасивні, активні й комісійні, що включають посередницькі операції (рис. 1.3).

Пасивні - це операції, з допомогою яких створюються банківські ресурси. Комерційні банки утворюють «пасиви» за рахунок власних та залучених коштів [11].

Переважна частина всіх банківських ресурсів створюється за рахунок депозитних операцій, які складаються з поточних рахунків і вкладів. Поточний рахунок дає можливість клієнту вносити й отримувати необхідні суми в будь-який час. З метою розпорядження поточним рахунком банк видає клієнту-власнику рахункову чекову книжку. За допомогою чеків клієнт може не тільки знімати з рахунку необхідну суму й отримувати її, а й розраховуватися з третіми особами. Відсоток, що отримує клієнт, залежить від розміру залишку на рахунку та відсоткової ставки [14].

Переважна частина всіх банківських ресурсів створюється за рахунок депозитних операцій, які складаються з поточних рахунків і вкладів. Поточний рахунок дає можливість клієнту вносити й отримувати необхідні суми в будь-який час. З метою розпорядження поточним рахунком банк видає клієнту-власнику рахункову чекову книжку. За допомогою чеків клієнт може не тільки знімати з рахунку необхідну суму й отримувати її, а й розраховуватися з третіми особами. Відсоток, що отримує клієнт, залежить від розміру залишку на рахунку та відсоткової ставки [29].

Другий вид депозитних операцій пов'язаний із прийманням вкладів. Вклади бувають строкові та до запитання (безстрокові). Строковий вклад може бути отриманий тільки після закінчення встановленого строку, а вклад до запитання - в будь-який час. За вкладом банк видає клієнту особливий документ-вкладне свідоцтво, після пред'явлення якого банк повертає вклад власнику [12].

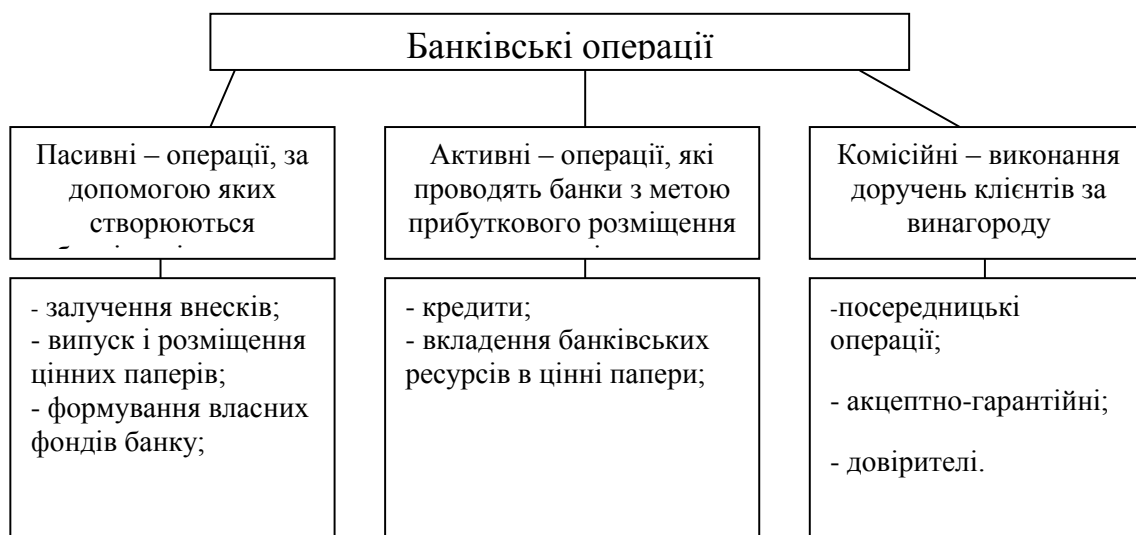

Рис. 1.3 Види банківських операцій

Активні операції - це операції, які проводять банки з метою прибуткового розміщення залучених коштів. Вони включають строкові та безстрокові позики, які банк надає своїм клієнтам. Строкові позики мають бути погашені після закінчення певного строку (місяця, року, трьох років і т.д.), за безстроковими позиками банк має право вимагати від клієнта повернення грошей у будь-який час.

1.3 Основні форми міжнародних банківських розрахунків

Поява і подальші зміни в міжнародних розрахунках пов'язані з розвитком і інтернаціоналізацією товарного виробництва і обміну. В них відбивається відокремлена форма руху вартостей в міжнародному обігу через неспівпадання періодів виробництва і реалізації товарів, віддаленості ринків збуту. Міжнародні розрахунки охоплюють розрахунки по зовнішній торгівлі за товари і послуги, а також по некомерційним операціям, кредитам і руху капіталів між країнами [20].

Міжнародні розрахунки включають, з одного боку, умови і порядок здійснення платежів, вироблені практикою і закріплені міжнародними документами і звичаями, із іншого - щоденну практичну діяльність банків по

їх проведенню. Найбільший обсяг розрахунків здійснюється безготівковим шляхом, шляхом записів на рахунках банків. При цьому провідну роль в міжнародних розрахунках відіграють великі банки. Для здійснення розрахунків банки використовують свої закордонні відділення і кореспондентські відносини з іноземними банками, що супроводжуються відкриттям рахунків «лоро» (іноземних банків в даному банку) і «ностро» (даного банку в іноземних) [19].

Міжнародні розрахунки є частиною банківського продукту. Із цією метою банки здійснюють операції різних видів. Банківські операції поділяються на три види (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 - Основні види операцій комерційного банку

Пасивні операції	Активні операції	Комісійно-посередницькі операції
Депозитні послуги	Кредитні послуги	Розрахункові, касові, валютні, трастові та інші послуги

В поточних міжнародних розрахунках використалися національні кредитні гроші провідних країн. Історична закономірність розвитку платіжно-розрахункових відносин підпорядкована принципу витіснення золота кредитними грошами не тільки із внутрішніх, але і міжнародних розрахунків.

Чинники, що регулюють міжнародних розрахунків	1. економічних і політичних відносин між країнами;
	2. валютного законодавства;
	3. міжнародних торговельних правил і звичаїв; банківської практики;
	4. умов зовнішньоторгових контрактів і кредитних угод.

Рис. 1.4 Чинники, що регулюють міжнародних розрахунків

Найбільш складними і вимагаючи високої кваліфікації банківських робітників є розрахунки по міжнародним торговельним контрактам. Від вибору форм і умов розрахунків залежать швидкість і гарантія одержання платежа, сума видатків, зв'язаних з проведенням операцій через банки. Вибір валютно-фінансових і платіжних умов угод залежить від характеру

економічних і політичних відносин між країнами, співвідношення сил контрагентів, а також від традицій і звичаїв міжнародної торгівлі цим товаром. Існують п'ять основних засобів визначення цін товарів (рис. 1.5).

визначення цін товарів				
1. Тверда фіксація цін при укладенні контракту, при якій ціни не змінюються в період його виконання. Цей засіб застосовується при тенденції до зниження цін на світових ринках.	2. При підписанні контракту фіксується принцип визначення ціни (на основі котировок того чи іншого товарного ринку на день постачання), а сама ціна встановлюється в процесі виконання угоди. Цей засіб звичайно практикується при тенденції до підвищення ринкових цін.	3. Ціна твердо фіксується при укладенні контракту, але змінюється, якщо ринкова ціна зміниться порівняно із контрактною, наприклад, в розмірі, що перевищує 5%.	4. Змінна ціна залежно від зміни елементів витрат, наприклад при замові устаткування. В умовах високої кон'юнктури в інтересах замовника вводяться обмеження (загальна межа зміни ціни чи розповсюдження зміни ціни лише на частину витрат і короткий період).	5. Змішана форма: частина ціни твердо фіксується, а частина встановлюється в змінній формі.

Рис. 1.5 Основні засоби визначення ціни на товар

Історично склалися такі особливості міжнародних розрахунків.

особливості міжнародних розрахунків				
1. Імпортери і експортери, їх банки вступають в певні відокремлені від зовнішньоторгового контракту відношення,	2. Міжнародні розрахунки регулюються нормативним і національним документами	3. Міжнародні розрахунки - об'єкт уніфікації, що зумовлено інтернаціоналізацією господарських зв'язків, універсалізацією банківських операцій.	4. Міжнародні розрахунки мають, як правило, документарний характер, тобто здійснюються проти фінансових і комерційних документів.	5. Міжнародні платежі здійснюються в різноманітних валютах.

Основними формами міжнародних розрахунків є акредитив, інкасо і банківський переказ.

Авансовий платіж в оплату імпорту рекомендується використовувати тільки у випадку абсолютної впевненості нашого клієнта в одержанні товару в законодавчо встановлений термін постачань (90 днів).

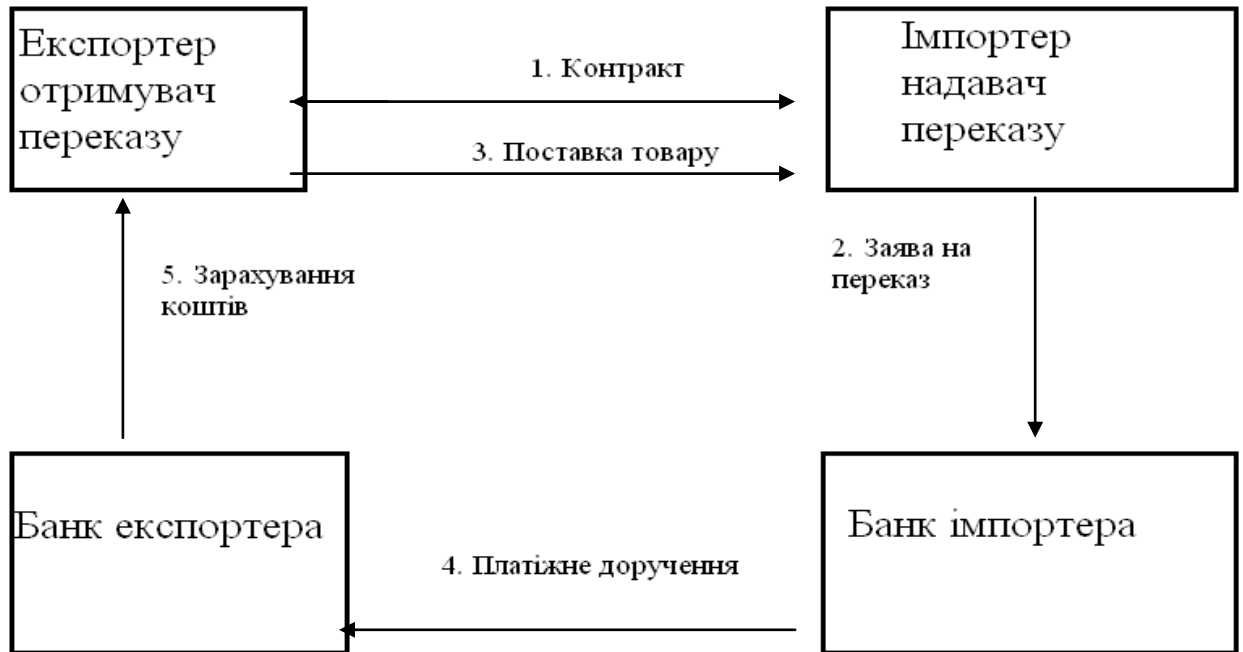

Рис. 1.6 Схема розрахунків банківським переказом

Платежі в оплату імпортих товарів і послуг на користь нерезидентів можуть здійснюватися через кореспондентські рахунки – Лоро і Ностро, що ведуться в Головному банку. Усі платіжні доручення, на перерахування через Лоро рахунки, оформляються на українській мові, через Ностро рахунки - тільки іноземною мовою .

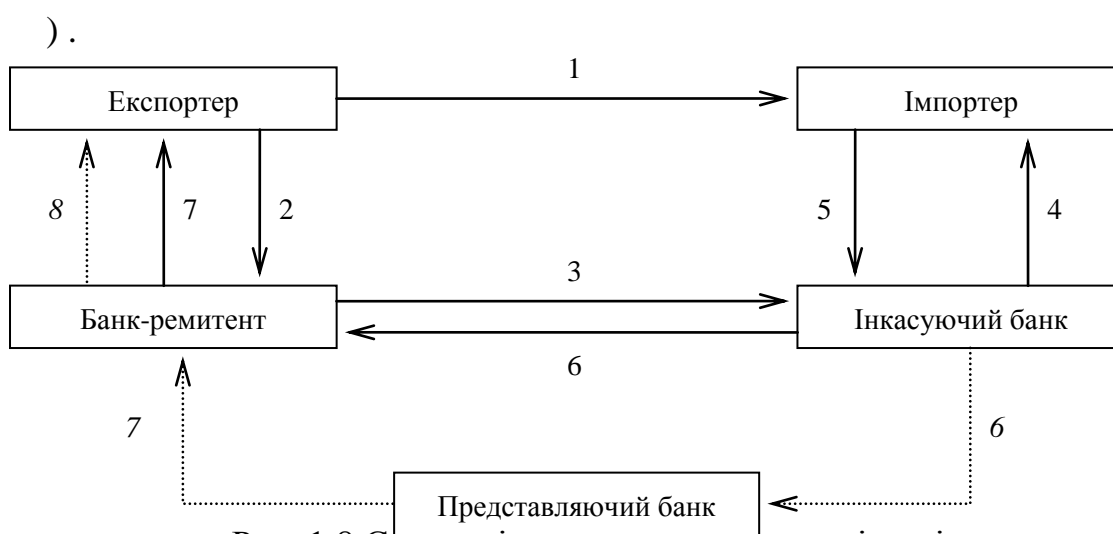
Виходить, в основі акредитива лежить формула - «гроші проти документів», а звідси універсальність акредитивної форми розрахунків полягає в тому, що продавцю гарантується негайна оплата відвантажених товарів або зроблених послуг, і він застрахований від неплатоспроможності або відмовлення покупця платити; покупцю - що виплачені їм засоби не пропадуть і надійдуть у розпорядження контрагента після того, як він

виконає свої зобов'язання. Саме в цьому і складається перевага акредитивної форми розрахунків.

Схема акредитива вказана на рисунку.

Уніфіковані правила вимагають від заявника не тільки чітко й у повному обсязі формулювати інструкції з відкриття і виконання акредитива, але і внесення в нього змін.

Завдяки значно меншим формальним вимогам це банківська послуга є більш дешевою і гнучкою в порівнянні з документарним акредитивом.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ

2.1 Проблеми та перспективи розвитку банківського сектору економіки

Банківська система України є однією із найважливіших складових фінансового ринку, її надійність та розвиненість є необхідною умовою розвитку країни. Проте світова фінансова криза, несприятливі політичні, економічні та військові події, які охопили Україну, значно послабили банківський сектор. Тому необхідним і надзвичайно актуальним питанням на сучасному етапі є дослідження стану, виявлення проблем розвитку вітчизняної банківської системи та розробка напрямів їх вирішення. У 2015 році банківська система України увійшла з невирішеними проблемами 2014 року. Значна девальвація гривні, спад в економіці, військові дії у Східному регіоні та анексія АР Крим значною мірою вплинули як на загальний стан соціально-економічного розвитку країни в цілому, так і на фінансову сферу та банківський сектор зокрема. Саме банки відіграють основну роль в утворенні оптимального середовища для мобілізації й вільного переливу капіталів, нагромадженні коштів для структурної перебудови економіки, приватизації й розвитку підприємництва. Банківська система – основний гравець на ринку фінансових послуг України [25].

На початку 2014 року до складу БСУ входило 180 банків, а загальний розмір власного капіталу становив 192 млрд грн. Упродовж останніх 7 років з ринку виведено 106 банків. Станом на 01.01.2021 року в БСУ 74 банки, а загальний розмір власного капіталу сягнув 210 млрд грн (рис. 2.1).

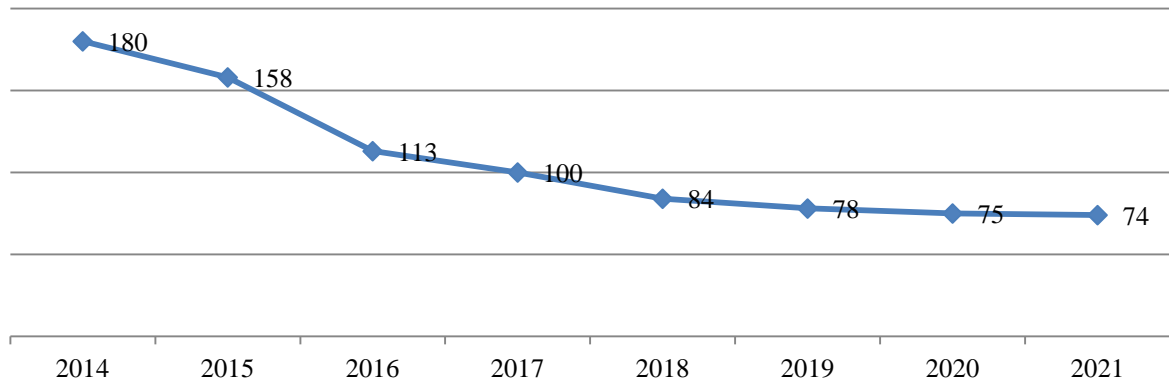

Рис. 2.1 Кількість банків в Україні з 2014-2020 рр. [30]

Загальний розмір власного капіталу БСУ упродовж 2020 року збільшився на 10,6 млрд грн (або 5%). Збільшення відбулось в основному за рахунок збільшення власного капіталу групи системно важливих банків (далі – СВБ) на 14,5 млрд грн (або 136 % від загальної суми збільшення власного капіталу). При цьому частка державних банків становила 2,5 млрд грн (або 24% від загальної суми збільшення) [23] (рис.2.2).

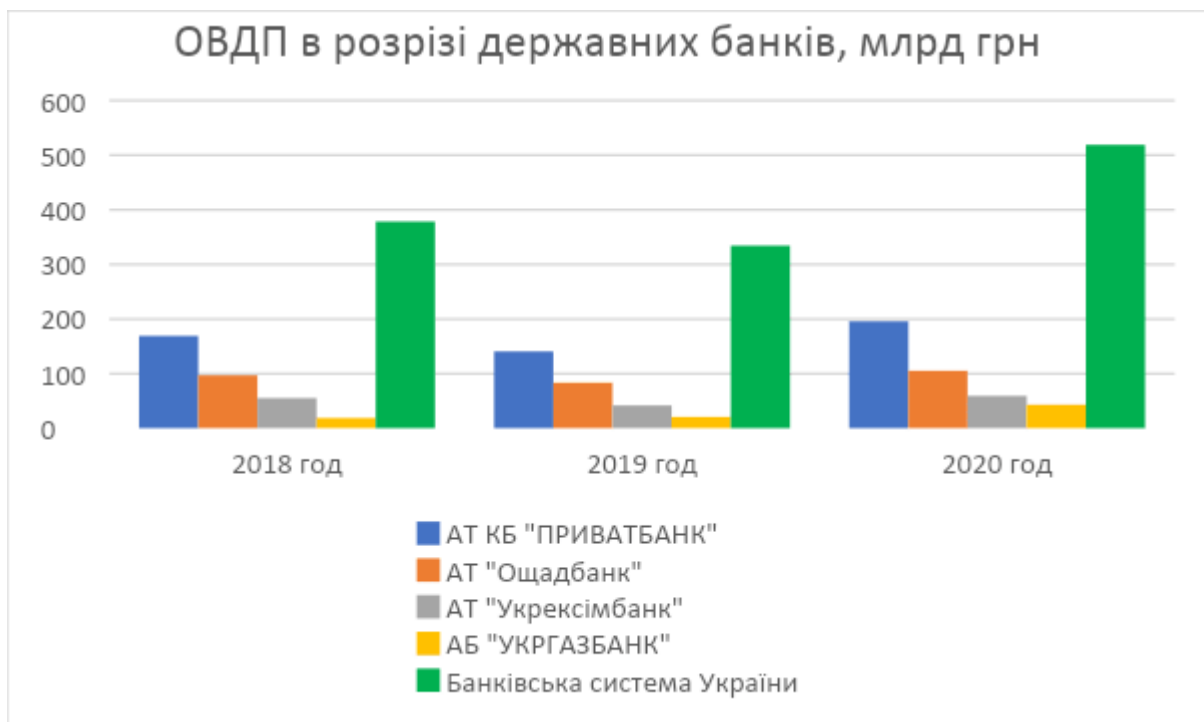

Рис. 2.2 ОВДП в розрізі державних банків, млрд. грн

Системно важливий банк – це банк, діяльність якого впливає на стабільність усієї банківської системи. Неналежне функціонування або

банкрутство СББ може завдати шкоди фінансовій системі та негативно вплинути на економіку загалом [16]. Банк може бути визнаним СББ або на підставі показника системної важливості, який розраховується з урахуванням критеріїв: розмір банку, ступінь фінансових взаємозв'язків та напрями діяльності; або якщо частка банку в загальній сумі гарантованих вкладів населення в банківському секторі перевищує 1%. НБУ здійснює посилений нагляд за діяльністю СББ та встановлює для них додаткові вимоги, щоб знизити ризик ймовірності їхнього банкрутства. На сьогодні до групи системно важливих банків входять 13 банків [25]:

АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

АТ «Ощадбанк»

АТ «Укрексімбанк»

АБ «УКРГАЗБАНК»

АТ «Райффайзен Банк Аваль»

АТ «АЛЬФА-БАНК»

АТ «УКРСИББАНК»

АТ «ОТП БАНК»

АТ «ПУМБ»

Акціонерний банк «Південний»

АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»

АТ «ТАСКОМБАНК»

АТ «А-БАНК» [41]

Разом із збільшенням власного капіталу, також збільшилися загальні розміри активів і зобов'язань банківської системи, причому розмір активів збільшувався більш стрімко, ніж розмір зобов'язань, що є позитивним фактором. На початку 2015 року загальні активи БСУ становили 1 252,57 млрд грн, загальні зобов'язання — 1 157,66 млрд грн (співвідношення активів до зобов'язань — 1,08).

На початку 2021 року активи сягнули 2 210,65 млрд грн, а зобов'язання — 1 613,20 млрд грн. Тобто загальні активи збільшилися на 176%,

зобов'язання на 139 %, а співвідношення активів до зобов'язання збільшилося до 1,37 (причому найбільшого свого значення сягнуло у 2018 році – 1,58) [21].

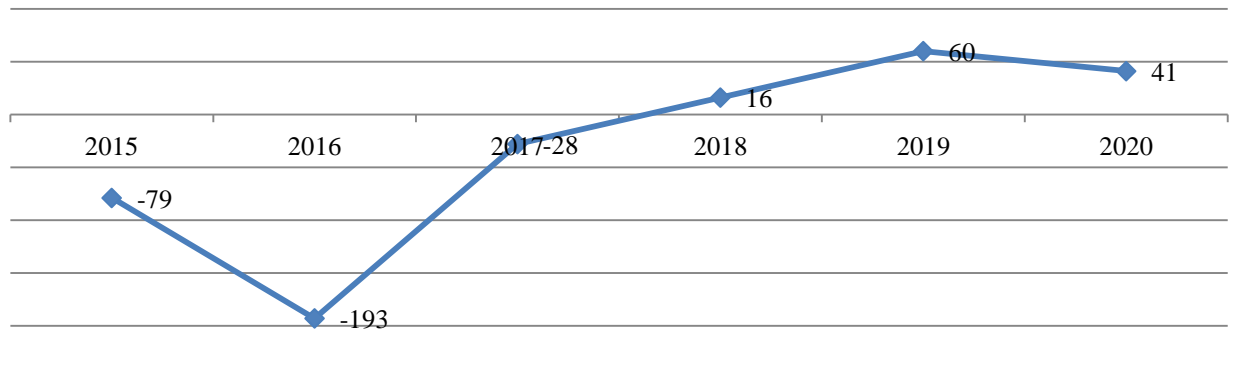

Рис.2.3 Прибуток / збиток БСУ з 2015-2020 рр. [23]

Загальна сума активів упродовж 2020 року збільшилася на 231,75 млрд грн, в основному за рахунок групи СВБ, на яку припадає 165,1 млрд грн або 71% від загальної суми збільшення суми активів. Державні банки збільшили свої активи на 38,441 млрд грн (або 17% від загальної суми збільшення). У розрізі банків найбільша частка збільшення активів припадає на державний банк «Укресімбанк» — 43,955 млрд грн (або 19% від загальної суми збільшення суми активів), з них 17,5 млрд — це придбання ОВДП (рис.2.4).

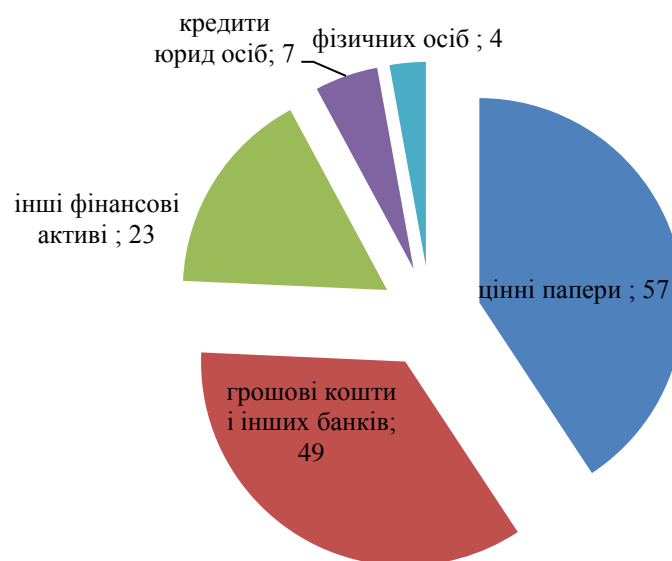

Рис.2.4 Активи, що збільшилися у 2020 році [26]

Якщо зміна власного капіталу в цілому по БСУ відбулася неоднозначно, тобто трохи більше ніж половина банків (57%) збільшили капітал, а решта (43%) — зменшили, то у розрізі зміни активів і зобов'язань відбулася більш виражена зміна в бік збільшення (рис. 2.5.)

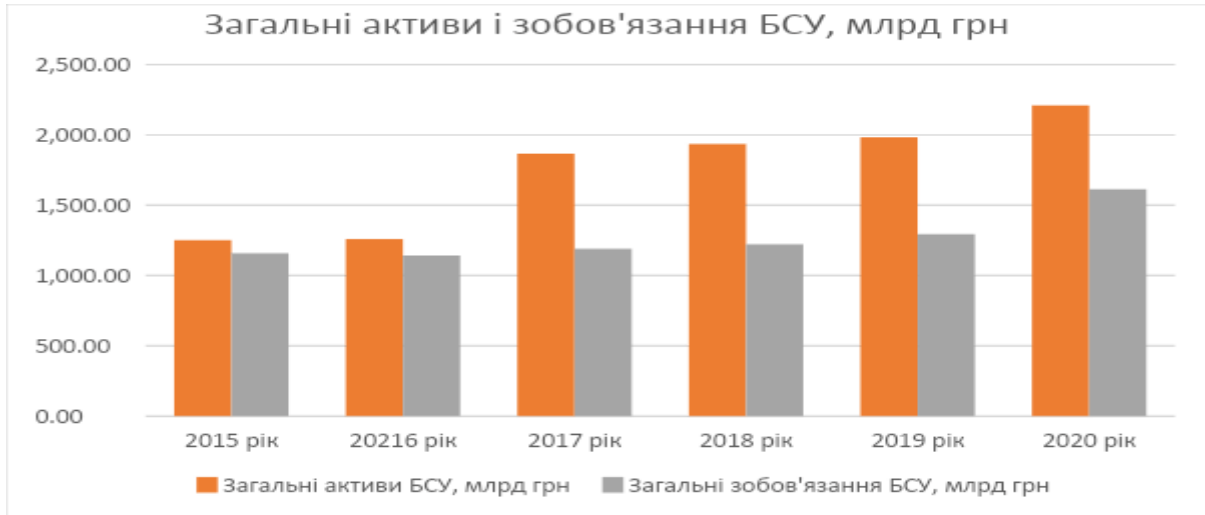

Рис. 2.5 Загальні активи і зобов'язання БСУ, млрд. грн. [28]

Так, тільки 9 банків зменшили суму активів на загальну суму 59,436 млрд грн, причому більша частка зменшення приходить на АТ «Ощадбанк» — 45,542 млрд грн, ПАТ «Промінвестбанк» — 7,659 млрд грн, АТ «СІТІБАНК» — 3,448 млрд грн і АТ «ІНГ Банк Україна» - 1,664 млрд грн. А у решти з 9 банків розмір активів зменшився в діапазоні від 0,02 % до 0,72 % загальної суми зменшення активів. Зменшення активів АТ «Ощадбанк» відбулось за рахунок скорочення резервів на 30,722 млрд грн та чистих активів на 14,770 млрд грн.

Рис. 2.6 Частка прибутку ПриватБанку в загальній сумі, % [27]

Щодо більшості банків, які збільшили власні активи, слід відзначити державний банк «Укресімбанк», який збільшив власні активи на 43,955 млрд грн (або 19% від загальної суми збільшення суми активів), з них 17,5 млрд — це придбання ОВДП.

2.2 Паспорт та економічне середовище діяльності банку ПАТ «ПУМБ»

Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ) – це великий і надійний приватний банк, який вже понад 20 років працює на українському фінансовому ринку і прагне надавати клієнтам високоякісні банківські послуги, сервіс, що постійно удосконалюється, та індивідуальний підхід.

ПУМБ входить в десятку найбільших банків України за ключовими фінансовими показниками. Головний акціонер банку – ТОВ «СКМ Фінанс» (92,24% акціонерного капіталу), частина групи СКМ, однієї з провідних українських промислових холдингових компаній, що відіграють ключову роль в економіці України і Східної Європи. Дата заснування 20 листопада 1991 р. Структура акціонерів ПУМБ:

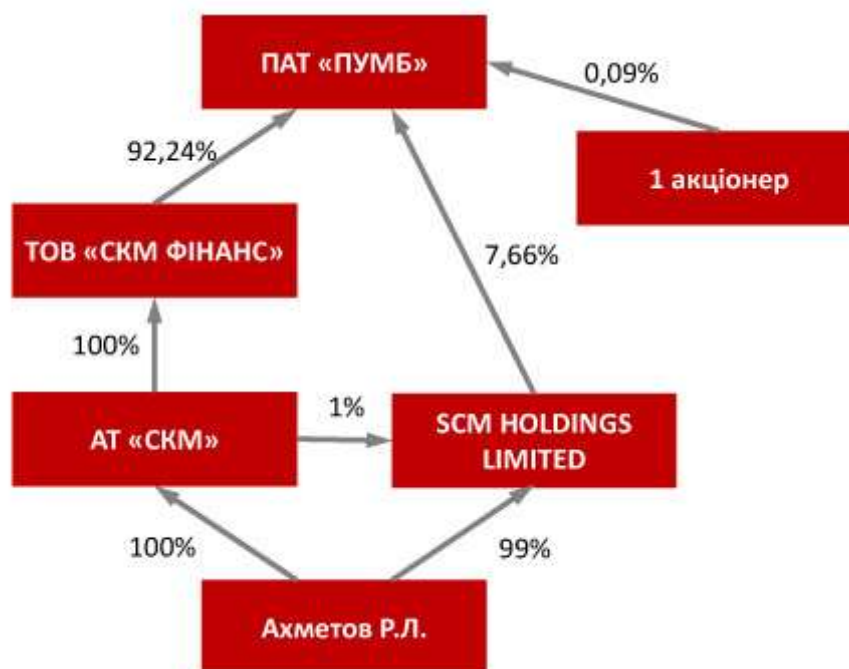

Рис. 2.7 Структура акціонерів ПАТ «ПУМБ» [45]

Основний акціонер ТОВ «СКМ Фінанс» (92,24% акціонерного капіталу).

Голова правління Сергій Черненко.

Центральний офіс м. Київ, вул. Андріївська, 4

1000 пункт продажів Персонал 5,5 тис. працівників Кількість корпоративних клієнтів ПУМБ перевищує 30 тис., а загальна кількість приватних клієнтів складає близько 1,5 млн. осіб [20].

Банк ПУМБ є учасником № 102 від 29 вересня 2009 року), що діє відповідно до Закону України № 2740-III «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб». Фонд гарантування вкладів фізичних осіб 200 тисяч гривень на одну особу (у 2020 році – 200 тисяч гривень).

Таблиця 2.1 - Звіт про прибутки та збитки ПАТ ПУМБ (в мільйонах гривень)[46]

Звіт про прибутки та збитки (в мільйонах гривень)	9 міс. 2016	9 міс. 2017	9 міс. 2019/ 9 міс. 2018		2019	2020	2019/2020	
Чистий процентний дохід	1 656,7	1 783,0	-126,3	-7,1%	2 344,7	1 725,1	619,6	35,9%
Чистий непроцентний дохід, у т.ч.	1 653,8	1 240,7	413,1	33,3%	2 003,5	905,2	1 098,3	121,3%
Чистий комісійний дохід	603,6	585,7	17,9	3,1%	834,1	775,1	59,1	7,6%
Торговельний та інший волатильний дохід	1 050,2	655,0	395,2	60,3%	1 169,4	130,2	1 039,2	798,4%
Загальний дохід	3 310,5	3 023,7	286,7	9,5%	4 348,2	2 630,4	1 717,8	65,3%
Операційні видатки	-1 177,1	-1 123,6	-53,5	-4,8%	-1 650,0	-1 388,7	-261,4	-18,8%
Прибуток до резервів і податків	2 133,3	1 900,1	233,2	12,3%	2 698,1	1 241,7	1 456,4	117,3%
Видатки на формування резервів під знецінення активів	-2 998,4	-2 139,4	-859,0	-40,1%	-2 871,2	-553,3	-2317,8	-418,9%
Податок на прибуток	151,0	27,2	123,8	454,7%	37,2	-133,6	170,8	127,9%
Чистий прибуток	-714,0	-212,1	-501,9	-236,7%	-135,8	554,8	-690,6	-124,5%

Згідно табл. 2.2 спостерігаються значне зменшення показників діяльності ПАТ ПУМБ.

Бути ближче до своїх клієнтів ПУМБ допомагають офіційні представництва банку в соціальних медіа: Facebook, Twitter, YouTube тощо. ПУМБ – сучасна та динамічна фінансова організація.

Таблиця 2.2 - Показники ефективності ПАТ ПУМБ [45]

Показники ефективності	9 міс. 2019	9 міс. 2020	9міс. 2020/ 9міс. 2019	2019	2020	2019 2020
ROA до резервів та податків (Прибуток до резервів і податків/Середні активи net)	7,6%	6,9%	0,7%	7,2%	4,1%	3,1%
ROE до резервів та податків (Прибуток до резервів і податків/Середній капітал)	56,3%	45,1%	11,2%	48,2%	2,8%	15,4%
ROA (Чистий прибуток/Середні активи net)	-2,5%	-0,8%	-1,8%	-0,4%	1,8%	2,2%
ROE (Чистий прибуток/Середній капітал)	18,8%	-5,0%	-13,8%	-2,4%	0,2%	2,6%
NIM (Чиста процентна маржа)	6,7%	7,5%	-0,9%	7,3%	6,7%	0,6%
С/І (Операційні видатки/Загальний дохід)	35,6%	37,2%	-1,6%	37,9%	2,8%	14,8%

Місія – надання клієнтам високоякісних банківських послуг, бездоганного сервісу, що постійно вдосконалюється, та індивідуального підходу й водночас забезпечення кращого у галузі економічного ефекту для наших акціонерів.

Таблиця 2.3 - Основні економічні показники роботи приватного банку ПАТ «ПУМБ»

Показники на кінець періода	Позиція серед українських банків	Значення показника, млн. грн.	Позиція серед українських банків	Значення показника, млн. грн.
	1.10.2019	1.10.2020	1.07.2019	1.07.2020
Прибуток	113	-556	117	-709
Капітал	7	4 041	7	3 888
Активи	10	35 865	12	34 184
Зобов'язання	10	31 824	12	30 296
Кредити корпоративним клієнтам	7	27 213	8	27 149
Кредити приватним клієнтам	7	5 841	8	6 092
Кошти корпоративних клієнтів	8	11 601	7	10 795
Кошти приватних клієнтів	5	12 575	6	12 857

У 2019 році продовжувалось значне погіршення політичної та економічної ситуації в Україні. Політична та соціальна нестабільність, що виникла наприкінці 2013 року та поглибилась 2019 у році, у поєднанні з регіональними напруженнями призвели до відділення Автономної Республіки Крим та її приєднання до Російської Федерації та до

повномасштабних збройних сутичок у певних частинах Донецької та Луганської областей. Ці чинники спричинили зниження основних економічних показників, збільшення дефіциту державного бюджету, зменшення валютних резервів Національного банку України, та як наслідок, подальше зниження кредитного рейтингу суверенного боргу України. Політична напруженість негативно впливала на фінансовий ринок України, що призвело до суттєвого обмеження спроможності українських підприємств та банків залучати фінансування на міжнародних фондових та кредитних ринках. Ця ситуація призвела до подальшої девальвації гривні по відношенню до основних валют.

За 2019 рік офіційний обмінний курс гривні до долару США Національного банку України зріс 52,21% на з 15,768556 гривень за долар США на 1 січня 2015 року до 24,000667 гривень за долар США на 31 грудня 2015 року. Оскільки певна частина кредитів була видана в іноземних валютах, девальвація гривні по відношенню до цих валют чинить негативний вплив на спроможність позичальників обслуговувати кредити [28].

Починаючи з 2014 року Банк не мав змогу здійснювати свою діяльність у Криму та певних районах Донецької та Луганської областей та змушений був перенести діяльність з цих зон. Після анексії Криму Банк закрити всі свої 10 відділень на цій території. Додатково Банк закрити 42 відділення, що були розташовані у непідконтрольних Уряду України частинах Донецької та Луганської областей. В результаті цього за період з початку конфлікту до 31 грудня 2015 року Банк втратив певні активи, а саме грошові кошти балансовою вартістю 39 030 тисяч гривень, які станом на 31 грудня 2015 року були знецінені. Станом на 31 грудня 2015 року балансова вартість кредитів клієнтам, які здійснюють свою операційну діяльність в зонах конфлікту, становить 2 923 245 тисяч гривень або 11,12% від балансової вартості кредитів клієнтам (станом на 31 грудня 2014 року – 2 195 967 тисяч гривень або 7,75% від балансової вартості кредитів клієнтам).

Таблиця 2.4-Грошові кошти та їх еквіваленти ПАТ «ПУМБ», тис. грн. [47]

Показники	2020	2019	Абс. відхилення	Темп приросту
Грошові кошти в касі та в дорозі	1244442	1 053 915	190 527	15,31%
Поточні рахунки та депозити «овернайт» в інших банках	3007605	1 903 500	1 104 105	36,71%
Поточні рахунки та депозити «овернайт» в інших банках – нарахований процентний дохід	-87	-820	733	-842,53%
Поточний рахунок у НБУ	897 908	1 513 095	-615 187	-68,51%
Поточний рахунок у НБУ – обов'язковий резерв		-489 340	-489 340	
Депозитні сертифікати	600 295	200 041	400 254	66,68%
Депозитні сертифікати – нарахований процентний дохід	-295	-41	-254	86,10%
Всього грошових коштів та їх еквівалентів	5749868	4180350	1 569 518	27,30%

Сума кредитів клієнтам до вирахування резерву під знецінення станом на 31 грудня 2020 року включає кредити з фіксованою процентною ставкою сумі 36038 103 тис. грн (на 31 грудня 2019 року – 32 806 055 тисячі гривень) та кредити з плаваючою процентною ставкою на суму 780 727 тисяч гривень (на 31 грудня 2014 року – 638 640 тисячі гривень). Нижче наведений аналіз змін резерву під знецінення кредитного портфелю протягом (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 - Економічні показники діяльності ПАТ «ПУМБ»

	Кредити корпоративним	Іпотечне кредитування	Автокредитування	Споживчі кредит	Ін. кредити фіз. особам	Всього
Резерв під знецінення кредитів клієнтам на	2 090 666	1 642 331	167 361	1 027 082	161 647	508907
Відрахування/(сторно кредитів протягом року	3 543 683	622 064	35 460	356 390	127 432	
Відновлення резерву попередніх періодах	(425)	(194)	(108)	(9 993)	(5 974)	(16 694)
Курсові різниці	(285 145)	(216 705)	(4 756)	(82 169)	(262)	(589 0)
Резерв	636 632		646254	61 128	11 715	7 100

За рік що закінчився 31 грудня 2020 року ПУМБ виконано рефінансування іпотечних кредитів фізичним особам в іноземній валюті у споживчі кредити в гривні. Балансова вартість таких кредитів станом на 31 грудня 2019 року склала 38407 тисяч гривень. Чистий збиток від

реструктуризації іпотечних кредитів наданих фізичним особам в іноземній валюті склав 29 346 тисяч гривень (на 31 грудня 2019 року – нуль).

Таблиця 2.6-Кредитний портфель банку у розрізі галузей економіки, тис.грн

	2020	2019	Абс. відхилення	Темп приросту, %
Фізичні особи	7 760 736	7 584 400	176 336	2,27%
Торгівля та агентські послуги	6 352 432	5 681 936	670 496	10,55%
Будівництво та нерухомість	5 043 864	5 454 575	-410 711	-8,14%
Харчова промисловість та сільське господарство	4 988 003	6 403 639	-1 415 636	-28,38%
Гірничо-видобувна галузь	4 434 604	1 367 761	3 066 843	69,16%
Машинобудування	2 957 391	1 963 514	993 877	33,61%
Металургія	1 941 691	1 063 203	878 488	45,24%
Небанківські фінансові установи	929 933	1 508 461	-578 528	-62,21%
Переробка деревини	842 772	784 658	58 114	6,90%
Транспорт, послуги зв'язку та інфраструктура	590 036	690 790	-100 754	-17,08%
Хімічна галузь	193 202	128 206	64 996	33,64%
Інше	784 166	813 552	-29 386	-3,75%
Всього кредитів клієнтам	36818830	33 444 695	0	9,16%

Станом на 31 грудня 2020 року сукупна сума кредитів у розмірі 14 270 963 тисячі гривень, виданих 20 найбільшим позичальникам Банку, становила 39% кредитного портфелю до вирахування резервів(на 31 грудня 2015 року – сукупна сума кредитів у розмірі 10 216 212 тисяч гривень, виданих 20 найбільшим позичальникам ПАТ «ПУМБ», становила 31% кредитного портфелю до вирахування резервів).

2.3 Аналіз передумов та факторів бізнес успіху антикризової політики на ПАТ «ПУМБ»

Негативні фактори у економічному середовищі останніх років дещо пригальмували розвиток міжнародних розрахунків не лише у банку “ПУМБ”, але і в інших комерційних банках України. Та незважаючи на це, міжнародні розрахунки є дуже важливим для міжнародної торгівлі. З поступовою інтеграцією України у міжнародну торгівлю обсяги міжнародних контрактів

поступово будуть зростати, що призведе до збільшення потреби підприємців в проведенні міжнародних розрахункових операцій. В такій ситуації різні форми розрахунку можуть бути досить прибутковою статтею банку [12]. Розуміючи це, ПАТ «ПУМБ» вкладає і вкладає великі фінансові ресурси у розвиток міжнародних операцій, встановлює контакти з великими західними банками.

Основними формами міжнародних розрахунків у ПАТ «ПУМБ» є акредитив, інкасо і банківський переказ.

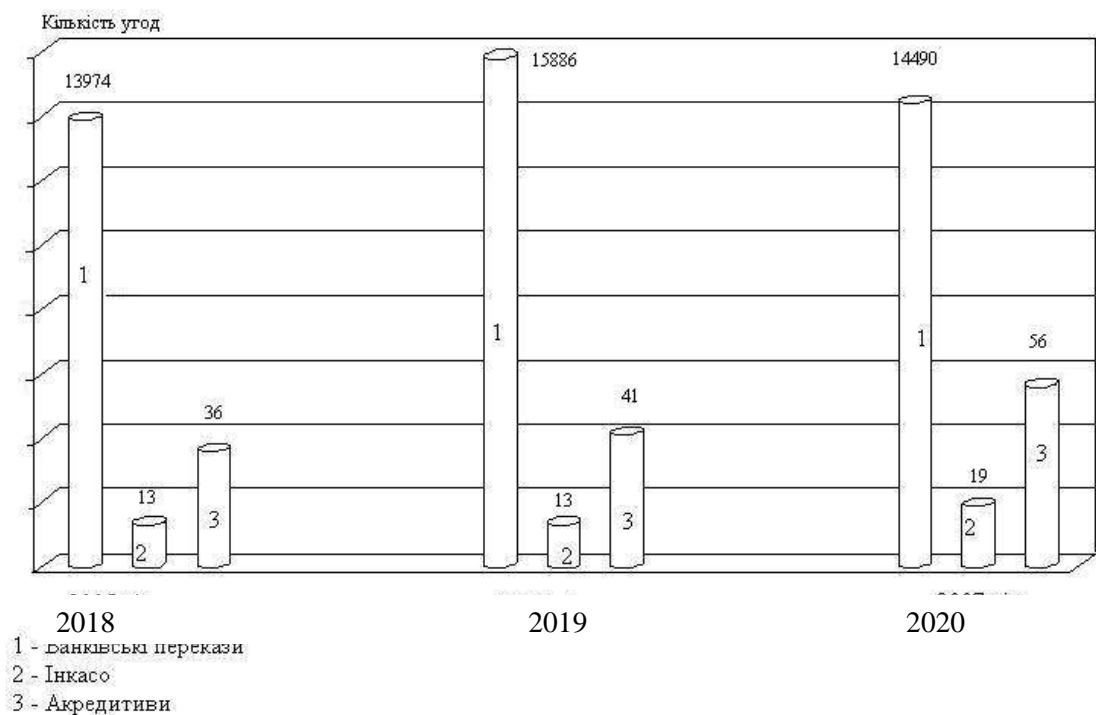

Рис. 2.8 Кількість міжнародних розрахунків ПАТ «ПУМБ»

Спостерігаються деяка тенденція до скорочення кількості операцій у останньому році, що в більшому ступені пояснюється спадом виробництва та кризою економіки України і світової економіки. Хоча у загальні тенденції намітилися стрімкі тенденції до збільшення кількості міжнародних операцій.

Форми зовнішньоторговельних розрахунків, що вироблені міжнародною практикою, є свого роду захисними засобами від валютних ризиків і

розділяються між собою по механізму, ступеню гарантованості і форми участі в розрахунках банків [12].

Проаналізуємо, як змінювалося процентне значення кількості імпорتنих чи експортних угод до загальної кількості угод. В таблиці 2.15 наведено процентний склад угод в розрізі експортно/імпорتنих операцій за період з 2018 по 2019 роки. Ця таблиця показує скільки процентів займають експортні (імпорتنі) угоди в загальній кількості угод за відповідний рік. Розглянувши данні таблиці проаналізуємо структурний склад загальної кількості угод, які надавалися в період з 2018 по 2020 роки.

Таблиця 2.7 – Процентне значення кількості імпорتنих та експортних угод по відношенню до загальної кількості угод

Назва показника	Рік		
	2018	2019	2020
Кількість імпорتنих угод, (шт.)	5755	6937	6211
Кількість експортних угод (шт.)	8268	9003	8354
Загальна кількість угод (шт.)	14023	15940	14656
Процентне значення кількості імпорتنих угод до загальної кількості угод, (%)	41	44	42
Процентне значення кількості експортних угод до загальної кількості угод, (%)	59	56	58

Отже, процентне значення кількості імпорتنих угод та експортних угод залишаються на приблизно однакових позиціях на протязі досліджуваного періоду. Так, якщо в 2018 році імпорتنі угоди склали 41 % від загальної кількості угод, то в 2019 році цей показник становив 44 % від загальної кількості. Тенденція збільшення імпорتنих угод не збереглася в 2019 році. Але навпаки вона погіршилася на 2%. Ситуація майже однакова складається і з процентним значенням кількості експортних угод на протязі 2018 – 2020 років. Кількість таких угод збільшується, але по відношенню до загальної кількості договорів залишається приблизно на одному рівні. Якщо в 2019

році процентне значення експортних угод становить 59%, то вже в 2014 році цей показник зменшується до 56 % [19].

Різні форми міжнародних розрахунків займають різну питому вагу серед загальної кількості угод. Найбільшу питому вагу серед використовуваних форм розрахунків займає банківський переказ.

Таблиця 2.8 - Структура міжнародних розрахунків по експортно-імпортним операціях ПАТ «ПУМБ»

Показники	2018 рік		2019 рік		2020 рік	
	Кіл.	Пт. вага	Кіл.	Пт. вага	Кіл.	Пт. вага
Експорт усього, у тому числі:	8268	100,00	9003	100	8354	100
Акредитиви	15	0,26	19	0,2	26	0,35
Інкасо	3	0,04	-	0	4	0,05
Перекази	8250	99,7	8984	99,8	8324	99,6
Імпорт усього, у тому числі:	5755	100,00	6937	100	6211	100
Акредитиви	21	0,33	22	0,31	30	0,48
Інкасо	10	0,17	13	0,19	15	0,22
Перекази	5724	99,5	6902	99,5	6166	99,3

Абсолютний приріст кількості банківських переказів за 2020 рік в порівнянні з 2019 становить 1573 банківських переказів. Банківські перекази становлять 99% усіх міжнародних розрахунків. Інкасо займає третє місце за кількістю застосування серед клієнтів КБ «ПУМБ». Інкасо займає 0,2% усіх міжнародних розрахунків. Така мала кількість досить нетипічна для світової торгівлі, бо інкасо є більш захищеним способом платежу а ніж банківський переказ. Документарний акредитив є другою основною формою розрахунку при здійсненні міжнародної діяльності на ПАТ «ПУМБ» В Україні акредитиви застосовуються вкрай рідко, хоча 80 % світової торгівлі

здійснюється за допомогою акредитивів. Цей вид розрахунків заслужив повагу і популярність за компромісний підхід до проблеми недовіри. Абсолютний приріст кількості акредитивів за 2019 рік в порівнянні з 2018 становить 181 акредитив. Акредитиви займають до 0,5% від усіх міжнародних розрахунків.

Українські підприємства вибирають банківський переказ, як основну форму міжнародних розрахунків. Переказ є не досить захищеною формою платежу тому у світовій торгівлі займає меншу частку ніж серед українських підприємств, що ведуть зовнішньоекономічну діяльність. В першу чергу на таку ситуацію впливають тарифи, які виставляють українські банки при проведенні тої чи іншої міжнародної операції [32].

Наголосимо, що банк є комерційною організацією, основною діяльністю якої є отримання прибутку від здійснення банківських операцій. Однією зі складових доходу банку є дохід від основної (операційної) діяльності у формі комісійної винагороди за надані банківські послуги. Ціна банківської послуги, як і будь-якого іншого товару, формується під впливом попиту та пропозиції, а також залежить від багатьох інших додаткових специфічних чинників як для того чи іншого виду банківської діяльності, так і для банківської сфери загалом [23].

Таблиця 2.9 – Порівняння витрат по здійсненню різних форм розрахунків

Форма міжнародного розрахунку	Витрати по здійсненню, дол. США
Банківський переказ	1000
Інкасо	3300
Акредитив	7100

Як свідчать дані таблиці 2.9, найменших витрат потребує банківський переказ (1000 дол. США), трохи більше – документарне інкасо (3300 дол. США). На документарний акредитив доведеться витратити 7100 дол. США. Таким чином найбільш привабливою формою фінансового забезпечення

розрахункових відносин у зовнішньоекономічній діяльності підприємств виявилася банківський переказ [29]. Дещо поступається їй документарне інкасо. документарний акредитив потребує значних витрат на їх реалізацію, є найменш привабливими для підприємств-учасників ЗЕД. Саме тарифи є основним фактором вибору клієнтів при здійсненні міжнародних розрахунків. Банківський переказ займає 99% усіх міжнародних розрахунків, і саме переказ є найдешевшою формою розрахунку. У останній час спостерігається деяке збільшення питомої ваги інкасо та акредитиву у загальній кількості операцій. Та все ж разом вони ледь займають більше 1% усіх розрахунків. Основним чином такий вибір клієнтів обумовлений високими комісійними витратами, котрі необхідно сплачувати банку при їх здійсненні.

2.4 Аналіз валютних операцій на ПАТ «ПУМБ», як передумова бізнес успіху розвитку антикризової стратегії

Першочерговий етап аналізу діяльності банку – оцінка структури його валютних активів і пасивів, визначення масштабів його діяльності на валютному ринку. Для цього необхідно визначити та проаналізувати питому вагу валютних активів та зобов'язання банку в їх загальному обсязі, динаміку та тенденції розвитку у цій сфері діяльності. Аналіз динаміки валютних активів та зобов'язань проведемо за допомогою табл. 2.10 на підставі інформації балансу банку [29].

З даних табл. 2.10 видно, що абсолютний приріс валютних активів банку збільшився на 591257 тис. грн. (у гривневому еквіваленті), або на 836%.

Валютні зобов'язання зросли на 571692 . грн. (у гривневому еквіваленті), або на 796%. Частка валютних активів у загальних активах у звітному періоді збільшилася із 5,31% на 1 січня 2019 року до 18,8% на 1 січня 2020 року. Відповідно зросла частка валютних зобов'язань банку. Так, на 1 січня 2006 р.

вони склали 7,2%, а на 1 січня 2019 р. збільшилися до 21,5% усіх зобов'язань банку.

Таблиця 2.10- Аналіз динаміки валютних активів та зобов'язань, тис. грн.

Показники	На 01.01.19	На 01.01.20	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне, %
Валютні активи	80 355	671 612	+591257	+836
Валютні зобов'язання	82 174	653 866	+571692	+796
Активи банку	1 512 834	3 563 732	+2050898	+236
Зобов'язання банку, всього	1 149 258	3 036 214	+1886956	+264
Частка валютних активів у загальних активах, %	5,31	18,8	+13,49	X
Частка валютних зобов'язань у загальних зобов'язань, %	7,2	21,5	+14,3	X

Отже, у банку намітилась сильна тенденція стрімкого зростання масштабів діяльності із валютою. Частково це пояснюється з нарощуванням власного капіталу банку в іноземних валютах, що збільшило обсяг валютних коштів у загальній діяльності банку. Структурний аналіз валютних активів та пасивів може проводитися за такими групами (кваліфікаційними ознаками) (табл. 2.11):

Таблиця 2.11 – Кваліфікаційними ознаками

Групи		
за статтями активів і пасивів;	за видами валют;	за видами операцій.

Питома вага валютних активів і зобов'язань, динаміка змін у структурі активів та пасивів банку, показники у розрізі валют, резидентності визначають основні тенденції діяльності «ПУМБ». Також покажуть його стабільність на внутрішньому та міжнародних валютних ринках .

Проведемо структурний аналіз активів та пасивів.

Як видно з даних таблиці 2.11 на 1 січня 2020 року основну частку в валютних активах становлять кредити, надані юридичним і фізичним особам – 70,1%, та кошти на коррахунках в інших банках – 26,1%. Незначну частку в активах банку склали кошти НБУ та готівкові кошти банку – 2,7%. Але

тенденція дещо змінилася у 2019 році. Частка коштів на коррахунках в інших банках зросли до 69,5%, а в абсолютних показниках зріст досягнув 446043 тис. грн. Кредити та заборгованість клієнтів зросли в абсолютних показниках на 129 568 тис. грн., але питома вага зменшилася на 42,3%.

Таблиця 2.11 - Аналіз структури валютних активів та пасивів за їх видами

Показники	На 01.01.19		На 01.01.20		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	Абсолютне	Відносне, %
Активи	80 355	100	671 612	100	+591 257	0
Кошти в НБУ та готівкові кошти банку	2181	2,7	16057	2,4	+13 876	-0,3
Кошти в інших банках	20934	26,1	466977	69,5	+446 043	+43,4
Кредити та заборгованість клієнтів	56812	70,1	186380	27,8	+129 568	-42,3
Нараховані доходи до отримання	428	1,1	2207	0,3	+1 779	-0,8
Зобов'язання	82 174	100	653 866	100	+571 692	0
Кошти банків	6565	8,1	47975	7,3	+41 410	-0,8
Кошти клієнтів	74588	90,8	447523	68,4	+372 935	-22,4
Ощадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком	0	0	151500	23,1	+151 500	+23,1
Нараховані витрати до сплати	1012	1,08	6868	1,2	+5 856	+0,12
Інші зобов'язання	9	0,02	0	0	-9	-0,02

У структурі валютних зобов'язань на 1 січня 2019 року спостерігалася перевага коштів клієнтів які займали 90,8% усіх зобов'язань. Невелику питому вагу займали Кошти банків 8,1% і Нараховані витрати до сплати 1,08%. Аналогічна структура спостерігалася і в базисному періоді, але спостерігається значний ріст ощадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком частка яких на 1 січня 2020 року становлять 23,1%. У 2019 році ощадні (депозитні) сертифікати не надавалися клієнтами банку і їхня частка була на нульовому рівні. Важливим аспектом аналізу є визначення структури валютних активів за видами валют.

Зміни у структурі у розрізі валют дадуть інформацію, операціям у яких саме валютах, віддає перевагу банк. У разі принципівих змін у обсязі та змін частки виду валют банку слід проаналізувати причини, що призвели до цих

змін. Це має особливе значення, оскільки кожна валюта має свій ризик, і відповідно може вплинути на прибутковість.

Як видно із наведених даних, у структурі валют, за видами майже абсолютно переважають залишки за статтями активів у доларах США, їх частка на 1 січня 2019 році у загальному обсязі валютних активів складає 99%. При цьому долар США переважає у всіх статтях валютних активів банку. ПУМБ не працювала а ні з російськими рублями, а ні з іншими валютами. Що ж до частки євро то частка у загальному об'ємі знаходиться на низькому рівні порівняно із доларами США. Хоча аналіз структури валютних активів в динаміці дає змогу зробити висновок про чітку тенденцію збільшення частки активів у євро. В першу чергу це пов'язано із падінням курсу долара, а також укріплення позицій євро на міжнародному валютному ринку.

Таблиця 2.12 - Аналіз структури валютних активів за видами валют у 2020 році, .тис. грн.

Стаття активу	Види валют (еквівалент)				Разом валютних активів	
	EUR		USD		сума	%
	сума	%	сума	%		
Кошти в НБУ та готівкові кошти банку	234	1,5	15823	98,5	16057	100
Кошти в інших банках	221	0,05	466754	99,95	466977	100
Кредити та заборгованість клієнтів	0	0	186380	100	186380	100
Нараховані доходи до отримання	0	0	2207	100	2207	100

Валютні пасиви банку складаються із зобов'язань банку перед клієнтами і власними валютними коштами банку. Банк у процесі своєї діяльності отримує доходи в іноземній валюті та здійснює відповідні витрати, в результаті чого формуються власні кошти в іноземній валюті.

Як видно із даних на 1 січня 2019 року основним видом залучення коштів банку є кошти до запитання інших банків, а також кошти фізичних та юридичних осіб. Разом частка цих трьох показників становить 73% залучених коштів. Серед залучених коштів у іноземній валюті переважають

кошти юридичних осіб, частка яких серед валютних зобов'язань становить майже 45%.

Таблиця 2.13 - Структура залучених коштів у 2019 році, тис. грн.

Залучені кошти	Усього тис. грн.	З них в іноземній валюті	Питома вага, %
Кошти фізичних осіб	374 432,1	156 634	41,8
Кошти юридичних осіб	695 373,9	290 889	42,1
Кошти банків	725 310	47 975	6,8
Ощадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком	216 428	151 500	68,6
Нараховані витрати до сплати	24 223	6 868	28,3
Інші зобов'язання	34 969	0	0

Варто відзначити, що серед статей зобов'язань банку найбільшу питому у валюті мають ощадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком. Частка депозитів у валюті серед загального об'єму депозитів становить 68,6%.

Таблиця 2.14 – Динаміка залучених коштів в іноземні валюти, тис. грн.

Залучені кошти	Станом на 01.01.19р.	Станом на 01.01.20р.	Приріст	
			абсолютний	в %
Кошти фізичних осіб	26 105	156 634	130529	600
Кошти юридичних осіб	48 483	290 889	242406	560
Кошти банків	6565	47 975	41410	98
Ощадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком	0	151 500	151 500	100
Нараховані витрати до сплати	1012	6 868	5856	678
Інші зобов'язання	9	0	-9	-100

Сума коштів в іноземній валюті збільшилася на 571692 тис. грн., при цьому значний внесок у такий результат стало введення депозитів у іноземній валюті, що призвело збільшення залучених коштів на 151500 тис. грн. Відбулося значне зростання коштів отриманих від клієнтів банку (юридичних та фізичних осіб), збільшення яких було на рівні 600%. Це

насамперед пов'язано із стрімким розвитком банку, а також завдяки конкурентним перевагам банку таким наприклад, як одна з найвищих ставок по депозитам у іноземній валюті.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА АКТИВІЗАЦІЮ БІЗНЕС УСПІХУ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ

3.1 Вдосконалення просування банківських послуг ПАТ «ПУМБ» зادля активізації антикризової стратегії

Фінансова криза в Україні негативно позначається на розвитку усіх галузей економіки. В особливо скрутному становищі опинилися комерційні банки України, які знову зіткнулися з дуже важливою проблемою – втратою довіри до них з боку наявних та потенційних клієнтів. Тому сьогодні аналізу та перегляду потребують усі складові маркетингової діяльності банківських установ, зокрема їхня комунікаційна політика з урахуванням змін у факторах маркетингового середовища і сучасних тенденцій розвитку концепції маркетингу [29].

Швидке зростання науково -технічного прогресу і нові інформаційні технології істотно впливають на загальну оцінку привабливості банку . Розвиток технологічного процесу дозволяє не тільки збільшити швидкість обробки документів та ведення касових операцій, а й розширити клієнтуру . Завдяки Інтернету взаємозв'язок клієнт- банк стає більш оперативним, що дозволяє також диференційовано працювати з замовником залежно від індивідуальних переваг, схильності до ризику та формування портфеля клієнта. Розвиток інформаційних технологій дозволяє в значній мірі скоротити дистанцію між виробником і споживачем банківських послуг, істотно загострює міжбанківську конкуренцію та сприяє розвитку банківського обслуговування, як в кількісному, так і в якісному аспекті [17].

Система інтернет-банкінг-це сучасний засіб доступу до банківських продуктів, що дозволяє клієнтові самостійно управляти власними рахунками. РІВ-to-WEB концепція управління відносинами з клієнтами в умовах

активної конкуренції, націлена на максимальне засвоєння потенціалу клієнта в інтересах банку.

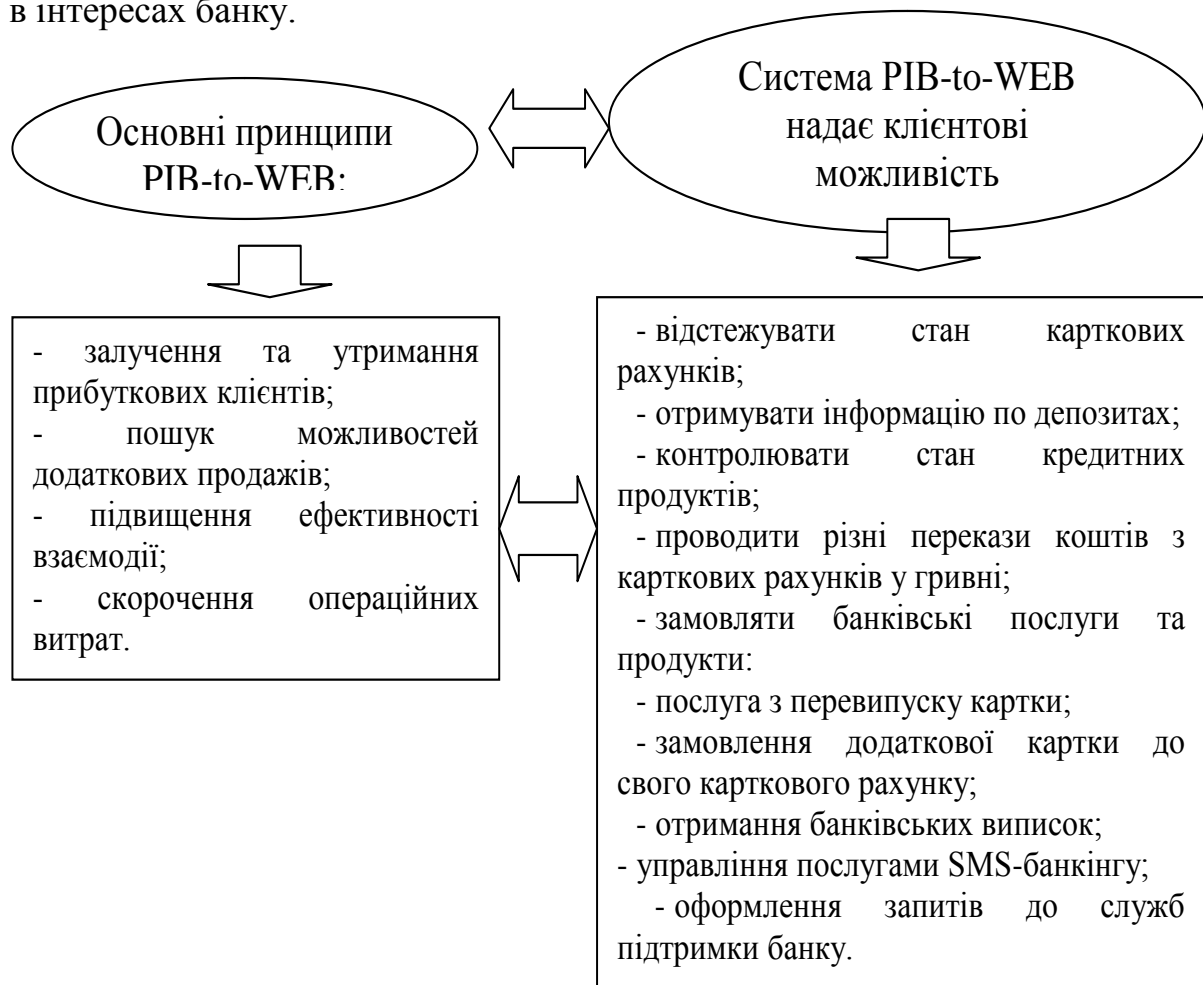

Рис. 3.1 Сучасні вимоги до системи та принципів PIB-to-WEB

PIB-to-WEB має визначені інструменти, що використовуються для впровадження концепції управління банківськими послугами зазначені на рис. 3.2: такі як: створення єдиної БД про поточних та потенціальних клієнтів, побудова системи комунікацій, розробка системи процедур бізнес-логіки, визначення критеріїв оцінки ефективності роботи системи контролю.

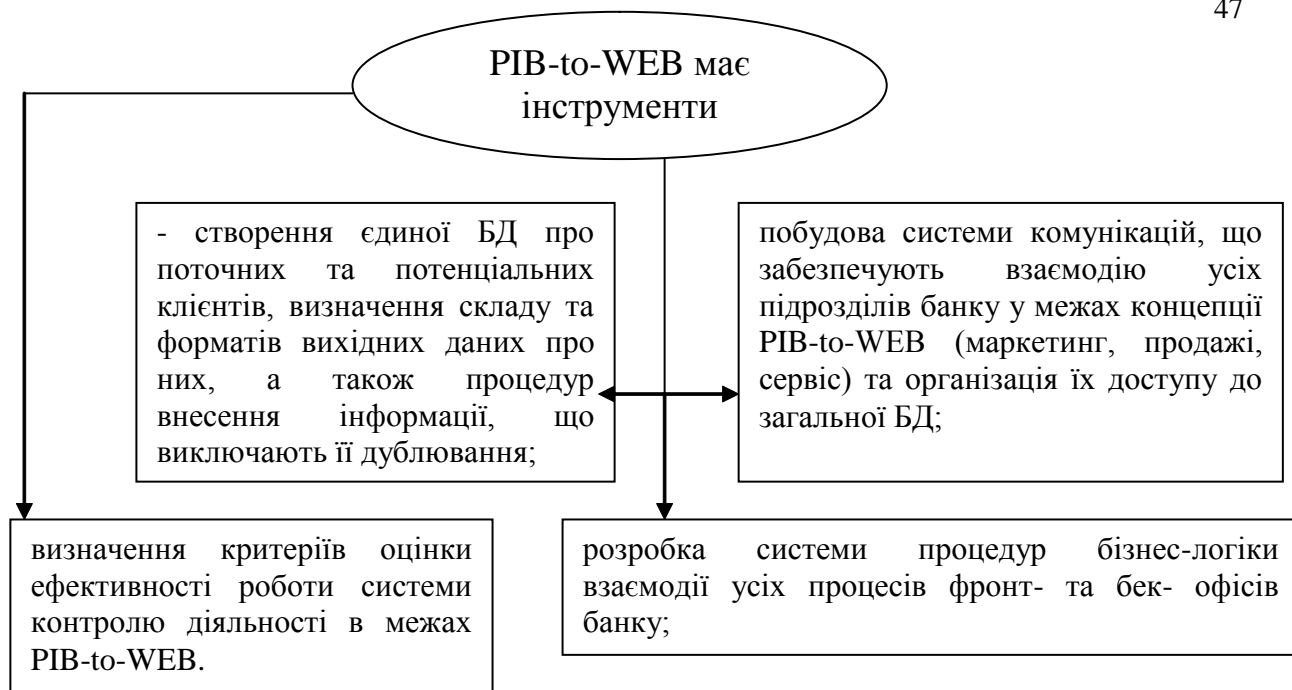

Рис. 3.5 Інструменти PIB-to-WEB

Впровадження PIB-to-WEB -системи передбачає участь у проекті: впроваджувальної команди ІТ спеціалістів, яка буде автоматизувати розроблену модель.

Три основні сфери інформаційної PIB-to-WEB –системи може реалізовуватися за допомогою таких напрямків (рис. 3.6):

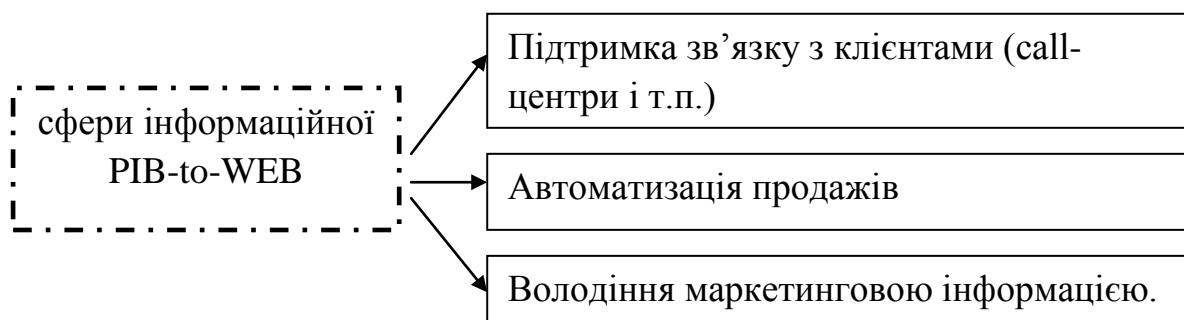

Рис. 3.6 Сфери інформаційної PIB-to-WEB

Вибір певної PIB-to-WEB-системи залежить від потреб та можливостей компанії. Визначальними факторами під час вибору є, окрім вартості володіння, функціональність системи та можливість її подальшого розвитку та інтеграції з вже існуючими системами.

Продумана комплексна РІВ-to-WEB стратегія, кінцевою мети якої є збільшення капіталізації банку, залучення та утримання прибуткових клієнтів передбачає наявність ефективної системи взаємодії з клієнтами з використанням технологій CRM та CallCenter і повинна стати головною конкурентною перевагою банку. Залучення та утримання таких клієнтів залежить від якості взаємодії з ними на всіх етапах життєвого циклу клієнта в банку – починаючи з першого контакту, за допомогою процесу продажу, обслуговування, підтримки користувачів та інші сервіси. Таким чином, основними цілями впровадження РІВ-to-WEB в «ПАТ «ПУМБ» є:

цілями впровадження
РІВ-to-WEB

1. Забезпечити якісне обслуговування клієнтів по різних каналах взаємодії (телефон/IVR, sms-банкінг, e-mail, web-контакти тощо).
2. Залучати та утримувати прибуткових клієнтів.
3. Виключати збиткових та несумлінних клієнтів.
4. Забезпечити аналіз клієнтської бази у різних розрізах.
Забезпечити аналіз продуктового портфелю.
5. Розробляти нові продукти та програми.
6. Виключити функції, що повторюються, та подвійний ведення інформації.
Забезпечити контроль та аналіз роботи POS, РО, філіалів.
7. Здійснювати пошук додаткових ринкових можливостей.
8. Підвищити ефективність банку в цілому.

Рис. 3.7 Цілями впровадження РІВ-to-WEB

Організація операторського Контакт-центру передбачає істотні інвестиції у закупку телекомунікаційної інфраструктури (апаратне забезпечення, комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення). Для того, щоб ці інвестиції були успішно використані, необхідно провести технологічний аудит системи взаємодії з клієнтами у банку. На основі цього аналізу будується детальний план впровадження – з урахуванням всіх окремих особливостей і з контрольними точками.

Оцінюючи об'єктивні тенденції, які ставлять жорсткі умови з точки зору необхідності використання процесного підходу при автоматизації діяльності банку, а також враховуючи світовий досвід, можна виокремити 5 ключових фаз впровадження ефективної системи взаємодії з клієнтами з використанням технології PIV-to-WEB, CRM та CallCenter (рис.3.1).

Проект з впровадження CRM системи потребує активної взаємодії учасників команди, як з боку банку, так і компанії-постачальника рішення. При цьому, як мінімум наступні «ролі» повинні увійти у проектну команду з боку «ПУМБ»:

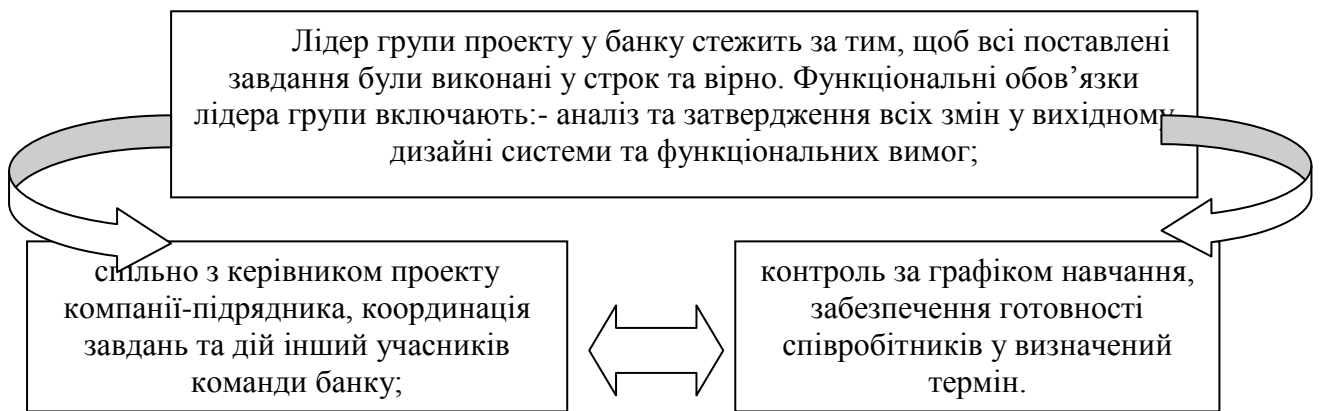

Рис.3.8 Проект з впровадження CRM системи

Лідер групи замовника виступає для співробітників компанії-підрядника у якості головної «точки контакту» - крізь нього виконується доступ до інформації іншими співробітниками банку.

Для кожного функціонального відділу банку (продаж, маркетинг, підтримка, віддалені агенти тощо) - кінцевих користувачів системи - мають бути призначені експерти, відповідальні за використання системи. Кожен експерт повинен знати про операційні процедури, пов'язані з використанням відповідних функціональних моделей. Поки процес буде завершено, базовий «постачальник знань» буде далі розвивати та навчати можливості системи, щоб надавати користувачам навчання.

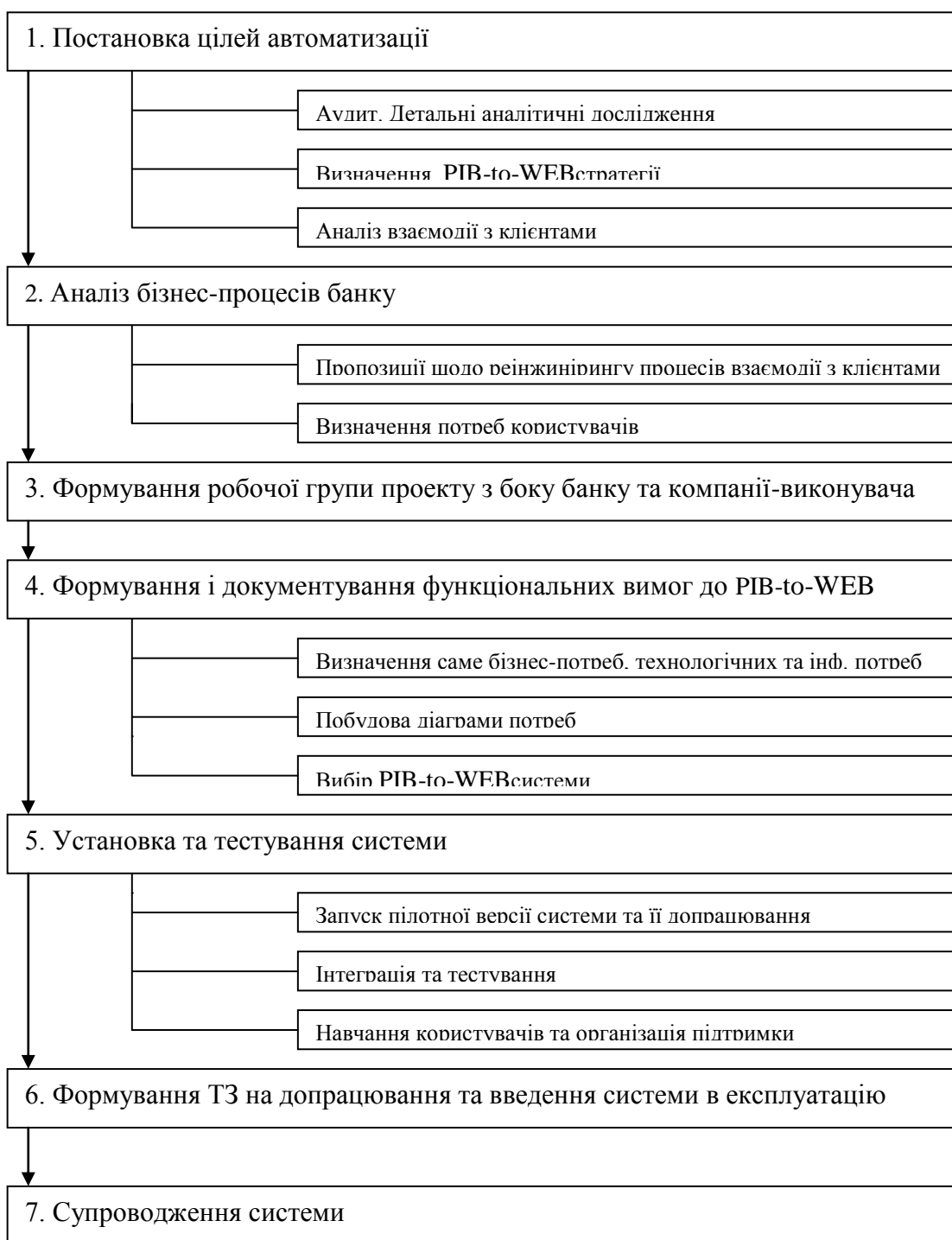

Рис. 3.1 Фази впровадження ефективної системи взаємодії з клієнтами

Наступні ролі спеціалістів підрядника можуть бути задіяні в проекті (один спеціаліст може поєднувати в собі декілька ролей одночасно, якщо його кваліфікація дозволяє це зробити):

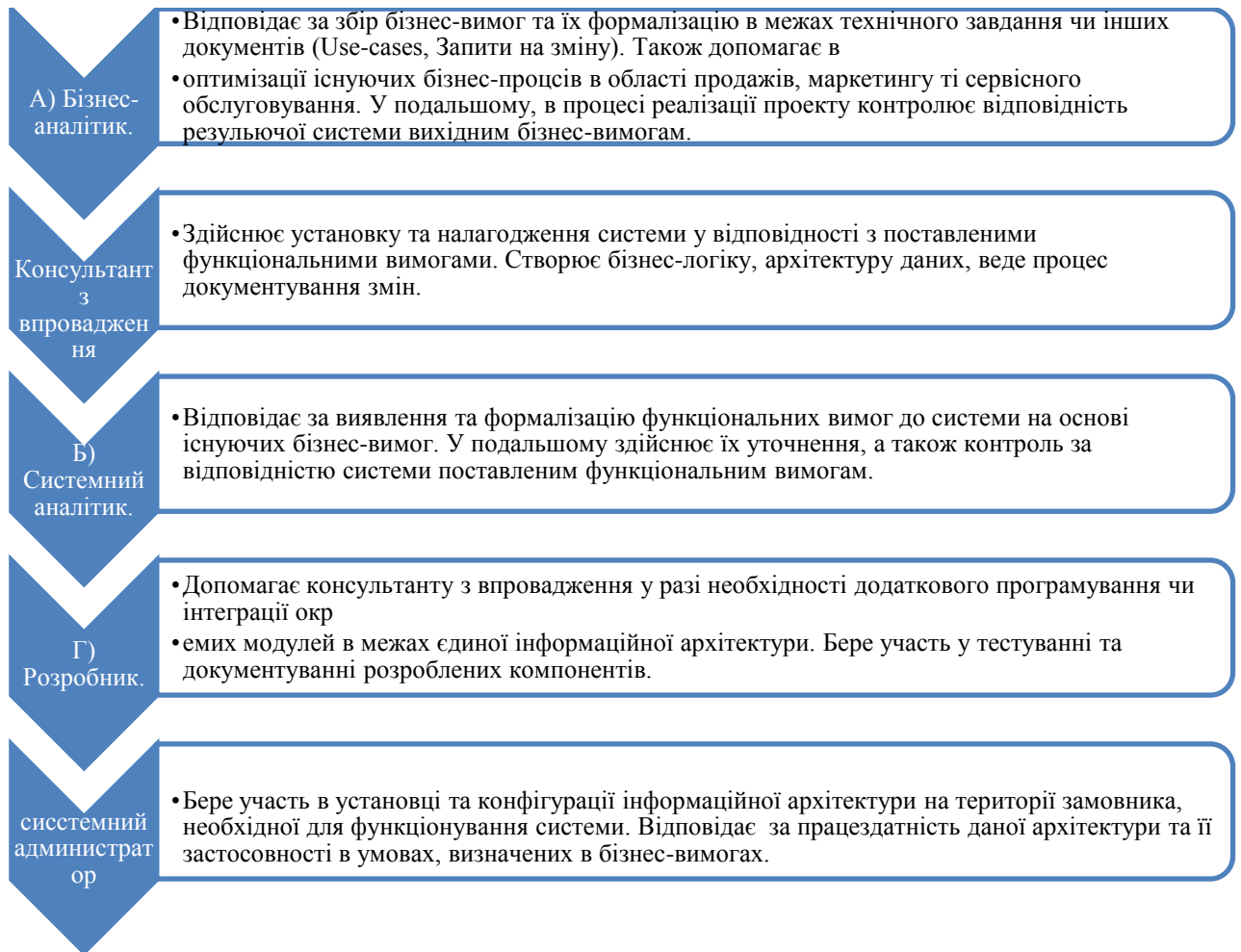

Рис.3.2 Структура учасників проекту

Таким чином, реалізація РІВ-to-WEB проекту у банку потребує як вірно поставлених та оцінених цілей, так і ресурсів (людських, фінансових, часових), необхідних для їх досягнення.

Переваги, що отримав ПАТ «ПУМБ» в результаті впровадження РІВ-to-WE можна визначити та відобразити на рис. 3.3.

Рис. 3.3 Переваги ПАТ «ПУМБ» в результаті впровадження РІВ-to-WE

Ефективність роботи менеджера за наявності CRM та РІВ-to-WEB: системи можна також оцінити шляхом розрахунку економії часу, який витрачається на оформлення кредиту (табл.3.1).

В результаті проведених розрахунків, наведених в табл. 3.1, стає очевидною економія часу на надання банківської послуги на 105 хвилин відповідно і економія праці персоналу/ економія фонду оплати праці. Таким

чином стає зрозуміла доцільність впровадження CRM системи та PІB-to-WEB.

Розвиток дистанційних каналів управління банківськими продуктами-важлива складова планомірно впроваджуваної клієнт-орієнтованої стратегії роздрібного бізнесу ПАТ «ПУМБ». При відсутності необхідності підтримки фізичної інфраструктури (наприклад, мережі відділень), віртуальні банки мають низькі накладні витрати, непрямі витрати, наприклад, витрати на збут скорочуються. Вони можуть дозволити собі запропонувати клієнтам більш високі процентні ставки по депозитах. Вони також пропонують більш низькі ставки на овердрафти. Навіть банки, які базуються на фізичну мережу присутності, заохочують використання онлайн-банкінгу, пропонуючи безкоштовні сервіси на зразок здійснення платежів та переказів [14].

Таблиця 3.1 - Розрахунок тривалості оформлення кредиту у банку

Види заходів	Використання часу (роботи), хвилин		Економія часу
	До впровадження	Після впровадження	
1. Оформлення заявки на видачу кредиту	40	30	10
2. Оформлення договорів:			
кредитного договору	10	3	7
на відкриття карточного рахунку	10	2	8
страхового договору	10	2	8
договору поруки	10	2	8
договору застави	10	2	8
на GSM-банкінг	10	2	8
3. Оформлення графіку погашення кредиту:			
погашення кредиту	20	2	18
погашення кредиту PІB-to-WEB	20	2	18
Загалом	154	49	93

Інтернет-банкінг дозволяє легко порівняти пропозиції фізичних та юридичних осіб. Банківські клієнти мають можливість кожен день

перевіряти свої залишки на рахунках, контролювати переміщення коштів, переведення з рахунку на рахунок.

Відповідно, на сьогодні інтернет-банкінг набагато зручніше, ніж традиційні банківські послуги, і суттєво економить час.

Зростання популярності інтернет-банкінгу повністю обґрунтований. Постійно збільшується кількість споживачів, що здійснюють операції за допомогою Інтернету.

3.2 Рекомендації ПАТ «ПУМБ» щодо активізації використання міжнародних розрахунків

Для успішної діяльності необхідно бути на крок попереду своїх конкурентів. Для цього ПУМБ повинен використовувати сучасні технології управління продажами, планування на основі постійного контролю всіх ланок діяльності банку. Для конкурентної переваги треба постійно аналізувати свій портфель продуктів та послуг. Для того щоб проаналізувати роль операцій по здійсненню міжнародної діяльності на «ПУМБ» треба спочатку встановити їхнє економічне значення в процесі діяльності банку [23].

На цьому етапі важливо визначити частку операційного доходу, пов'язаного з міжнародною діяльністю, у загальній виручці банку та його операцій. Зауважте, що ці операційні доходи та витрати враховуються в національній та іноземній валюті. Відповідно до чинного законодавства банку, комісійні можуть утримуватися в іноземній валюті за рахунок клієнта за власною ставкою податку. Якщо дія, яку виконує клієнт, пов'язана з оплатою та зі сплатою коштів міжнародним платіжним системам зв'язку за користування їхніми послугами.

Для виявлення найбільш важливих банківських операцій а також встановлення ролі операцій пов'язаних з міжнародною діяльністю проведемо ABC-аналіз доходів банку.

Порядок проведення ABC – аналізу можна розглянути за допомогою певного алгоритму, розглянемо який на рис.3.4.

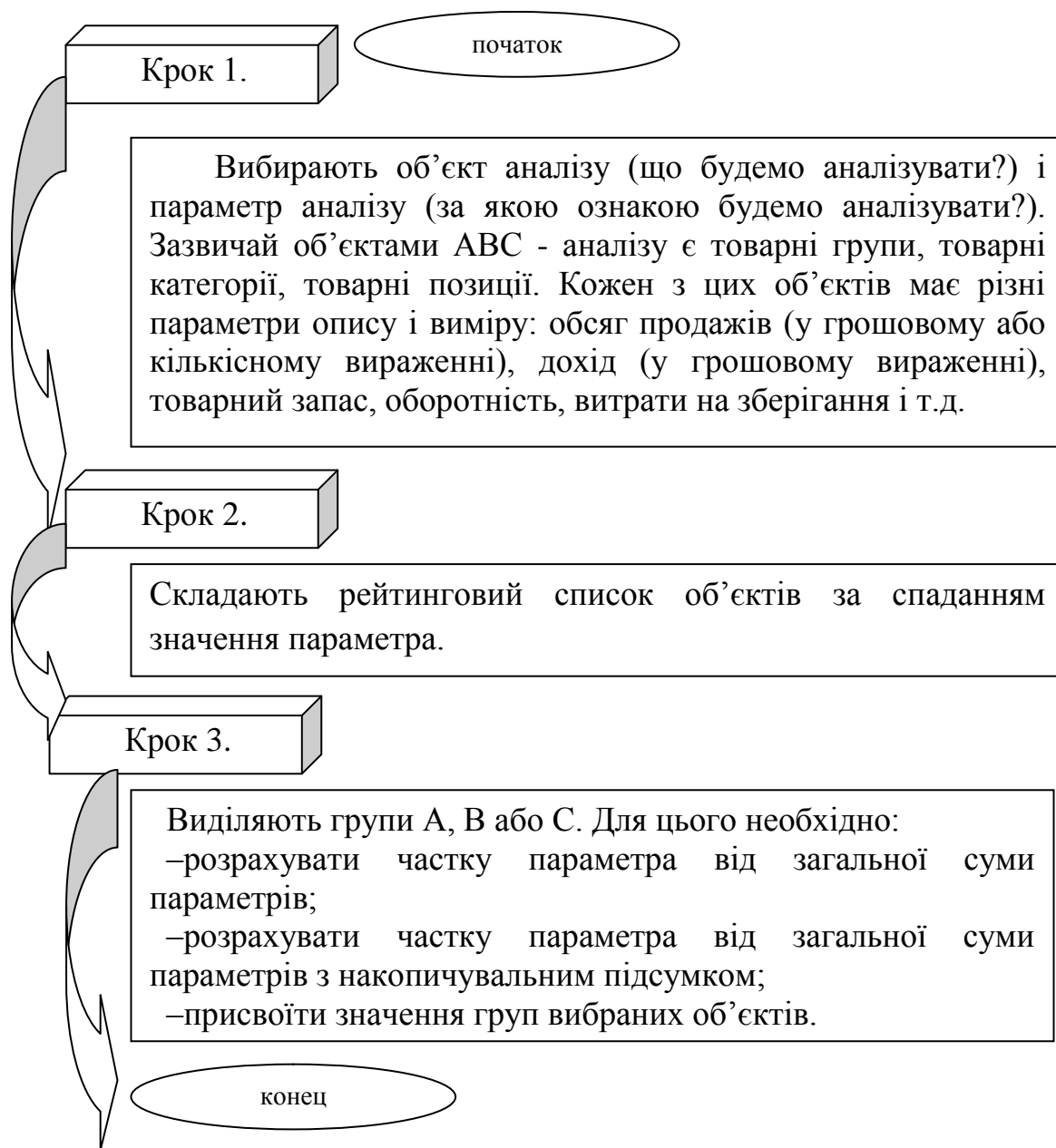

Рис. 3.4 Алгоритм ABC аналізу

Частка з накопичувальним підсумком розраховується шляхом додавання параметра до суми попередніх параметрів. Відомо, що ABC-аналіз базується на принципі Паретто (80/20), товари. Послуги, що входять до групи А – це найбільш популярні та прибуткові, а отже, банку є важливість їх розвивати та популяризувати у подальшому.

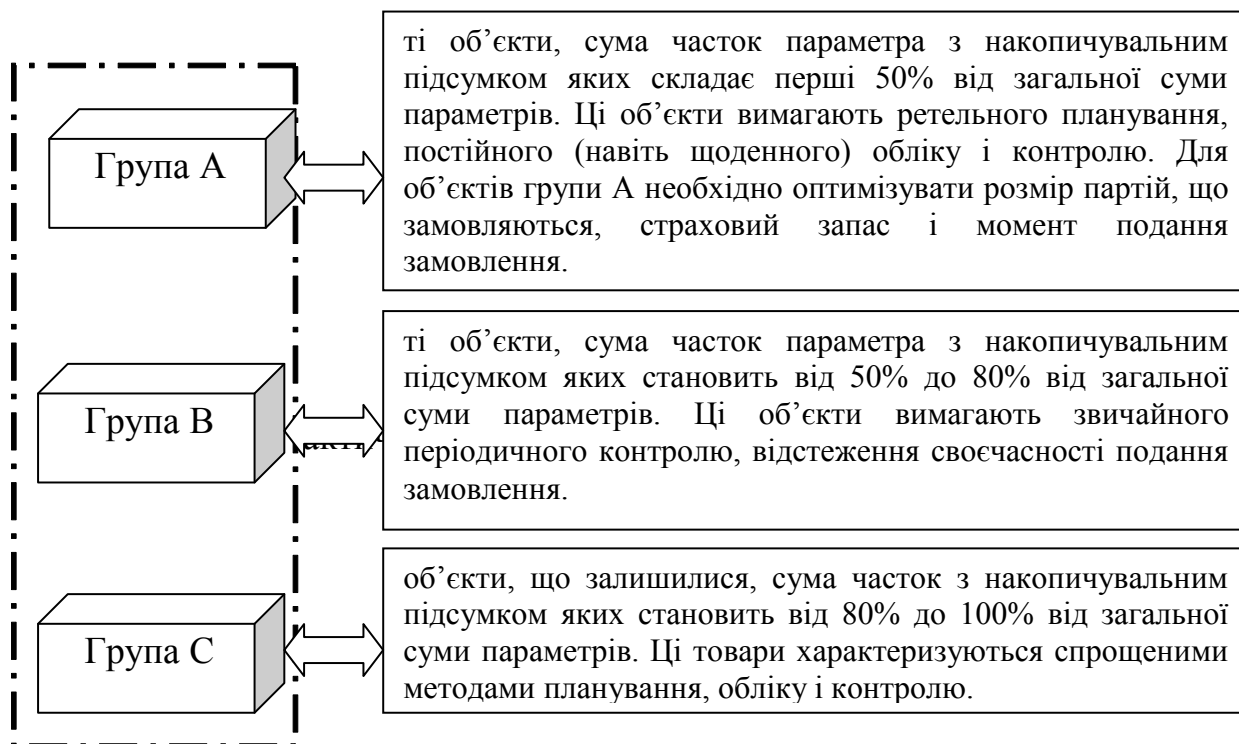

Рис. 3.5 Практичні аспекти ABC - аналізу

При численних плюсах ABC - аналізу існують обмеження в його застосуванні:

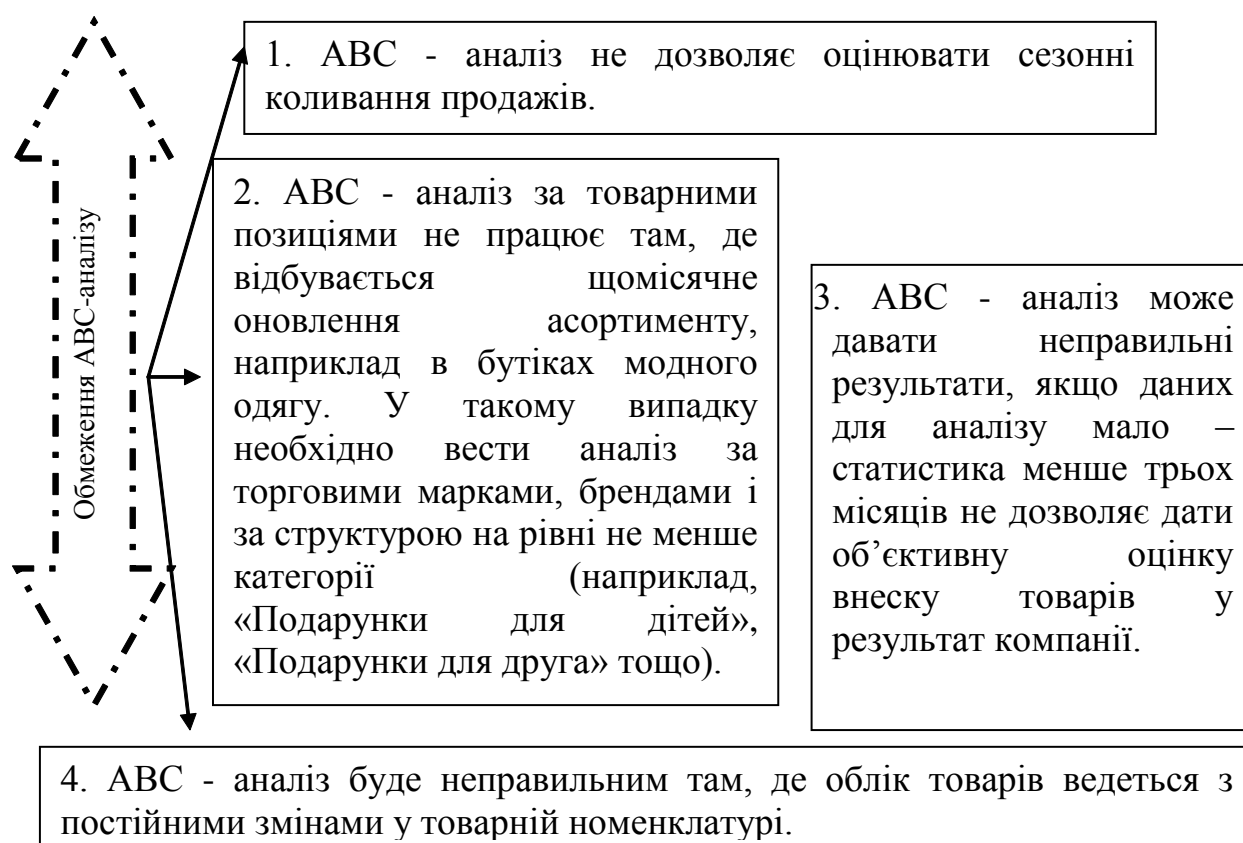

Рис. 3.6 Обмеження ABC - аналізу

Метод ABC-аналізу полягає у тому, що спочатку обирається класифікаційну ознаку, за якою можна поділити на певні групи. За ознакою кваліфікуються данні доходів ПАТ «ПУМБ». Таким чином можна проаналізувати статті котрі складають доходи банку (ПАТ «ПУМБ»). У результаті було отримано показники, що можна поділити на три групи А, групи В, групи С.

Фахівці зазначають, що до групи А відносяться доходів частка яких складає 50-80% загальних доходів. До групи В входять статті частка яких складає 15-20%. А до групи С належать статті частка яких становить 5-10% [15]. В результаті ABC-аналізу можна визначити які операції становлять значну частку доходів банку, а також визначити наскільки важливі у процесі діяльності банку міжнародні розрахунки, а також валютні операції. Статті доходу які входять до групи А – є найбільш доходними частинами діяльності банку, тому вимагають більшої уваги з боку топ-менеджменту банку «ПУМБ». Операції банку які ввійдуть до групи В є менш дохідними, але теж є важливим та потребують приділення уваги менеджменту банку, та додаткового аналізу щодо подальшої активізації цих операцій фінансової установи.

Рис.3.6 Схема ABC-аналізу

Зауважимо, що статті ж групи С не приносять великого доходу банку ПАТ «ПУМБ», тому увагу на них слід приділяти дещо меншу і вивчати причин такої ситуації. Схема АВС-аналізу вказана на рис. 3.8, останнім етапом якого є управлінські рішення щодо подальшої стратегії банківської установи.

Операції банку які ввійдуть до групи В є менш дохідними, але теж важливим. Статті ж групи С не приносять майже доходу банку, тому увагу на них слід приділяти дещо меншу, але активно вивчати причини та умови такої ситуації. Схема АВС-аналізу вказана нижче на рис. 3.9

Від проведення банківських операцій банк «ПУМБ» за 2020 рік отримав дохід в сумі 700 657 тис. грн. проти 161206 тис.грн. у 2019 році, чистий прибуток банку за 2020 рік склав 4650 тис. грн. проти 3 576 тис.грн прибутку, отриманого у 2019 році. До основних статей доходу (ті що приносять найбільший дохід) належать;

- чистий процентний дохід,
- чистий комісійний дохід,
- торговельний дохід, до складу якого входять операції із валютою
- та інші доходи банку.

Таблиця 3.1 – Основні статті доходу ПАТ»ПУМБ» у 2020 році, тис. грн

№	Найменування статті доходу	Сума, тис. грн.	Питома вага
1	Процентний дохід	216 254	31%
2	Комісійний дохід	364 397	55%
3	Торговельний дохід	334	0,05%
4	Інший дохід	119 673	13,95%
5	Усього доходів	700 658	100%

Проаналізувавши данні статей доходу «ПУМБ» у 2020 році можна побачити, що головною статтею доходу є комісійний дохід банку.

Таблиця 3.3 – ABC-аналіз статей доходу банку ПАТ «ПУМБ», тис. грн

Найменування статті доходу	Сума, тис. грн.	Питома вага	Група
Процентний дохід	216 254	31,00%	В
Комісійний дохід	364 397	55,00%	А
Торговельний дохід	334	0,05%	С
Інший дохід	119 673	13,95%	С
<u>Усього доходів</u>	700 658	100,00%	-

Згідно ABC- на другому місці стоїть процентний дохід. Інші доходи становлять приблизно 14% загального доходу ПУМБ банку.

Отримавши питому вагу кожної статті доходу можемо перейти до четвертого етапу ABC-аналізу, а саме розподілення доходів по групах (група А, група В, група С).

Згідно табл. 3.3 до групи А належить одна стаття доходу – комісійний дохід. Загальна питома вага комісійних доходів банку становить 55% від загального доходу, і тому є найважливішим елементом ПАТ «ПУМБ» доходу фінансової установи. Топ-менеджмент банку має зосередити найбільшу увагу саме на цій статті доходу.

А також ретельно планувати та контролювати діяльність банку з надання комісійних послуг. Комісійні доходи включають загальний комісійний дохід банку від усіх операцій у звітному періоді. Комісійні доходи включають дохід банку від міжнародних розрахунків. Однак і банківські перекази, і паперові операції менші за частку комісійного доходу від міжнародних розрахунків. Особливу увагу треба приділити інформаційно–аналітичної складової маркетингової стратегії. Створення гнучкої тарифної політики для корпоративних клієнтів ПАТ «ПУМБ» є одним із основних факторів котрі можуть вплинути на зростання кількості та питомої ваги міжнародних розрахунків установи, а разом із ними питомої ваги комісійних платежів по їх здійсненню та інших додаткових надходжень.

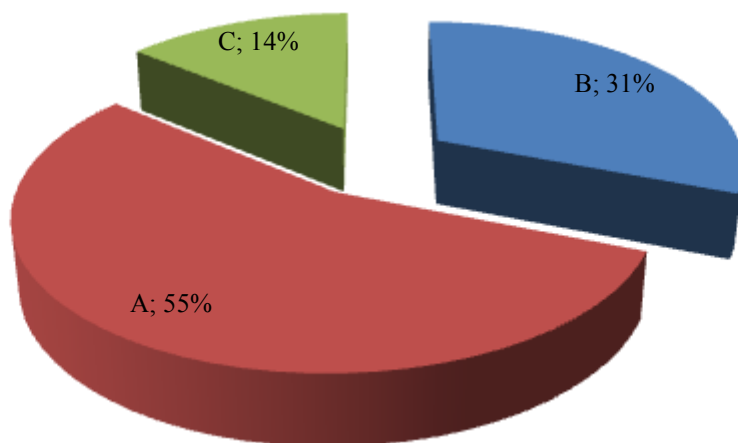

Рис. 3.7 ABC-аналіз операцій ПАТ «ПУМБ»

До групи В належить процентний дохід. Питома вага його складає 31% усіх доходів. Найбільшу частину процентного доходу складають виплати по кредитах клієнтами банку, кошти і інших банках, цінні папери в торговому портфелі банку.

ПАТ «ПУМБ» завойовує вагомі позиції на ринку споживчого кредиту в Україні. З кожним роком збільшуються відсотки за споживчими кредитами. Банківська діяльність повинна бути спрямована на покращення кредитування юридичних осіб. Така діяльність на ПАТ «ПУМБ» сходить до кредитування людей. Відсоткова ставка позики повинна бути порівнянною.

Рентабельність прибутку знаходиться в групі С з 0,05% від загального доходу «ПУМБ». Динамічний аналіз цієї статті показує стрімке зростання валового доходу. Цей дохід включає купівлю та продаж іноземної валюти. Цінні папери та інші доходи в торговому портфелі банку Ці операційні доходи є відносно рідкісними. Але банки розширюють свою діяльність у цій сфері. У зв'язку зі зростанням конкуренції на ринку банківських послуг,

Банківський сектор української економіки розвивається великими темпами тому ПАТ «ПУМБ» у своїй діяльності має приділяти також увагу таким факторам внутрішньої та зовнішнього середовища. Зауважимо, що основні умови розвитку ПАТ «ПУМБ», а саме Поліпшення кількісних та якісних характеристик банківської послуг, їх гнучкість та адаптивність,

ефективна взаємодія з іншими сегментами фінансового ринку, доступ до світових ринків капіталу, основні умови розвитку ПАТ «ПУМБ» зазначені на рис. 3.8.

Рис. 3.8 Шляхи розвитку ПАТ «ПУМБ»

Отже, аналіз діяльності ПАТ «ПУМБ» можна оцінити як позитивну та потенціал розвитку є значним, якщо керівництво буде продовжувати враховувати всі зазначені особливості діяльності, особливо з розподілом доходів на групи ABC –аналізу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Як відомо, в Україні діє дворівнева банківська система з універсальним підходом до регулювання та нагляду. Основою кредитної системи держави є другий рівень системи, тобто – банки. Згідно зі статтею 2 Закону України “Про банки та банківську діяльність” вони можуть здійснювати різноманітні банківські операції на підставі ліцензії НБУ, зокрема відкривати і вести банківські рахунки підприємств, фірм, населення, приймати вклади грошових коштів у своїх клієнтів та розміщувати їх від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, видавати банківські чеки, надавати кредити. Отже, можна сказати, що банки – це багатофункціональні установи, які здійснюють спектр банківських послуг для задоволення потреб клієнтів. Банки використовують не лише власні, а й залучені кошти у вигляді вкладів населення, депозитів, міжбанківських кредитів та інших джерел, причому залучені кошти, як правило, перевищують обсяг власного капіталу.

В сучасних умовах банки на рівні з іншими кредитно-фінансовими інститутами здійснюють нехарактерні в минулому операції та послуги, зокрема: факторинг, лізинг, операції з купівлі-продажу цінних паперів чи валюти для своїх клієнтів тощо. Така тенденція призвела до розширення спектра банківських послуг, підвищення їх якості для реалізації головної мети банківської діяльності – одержання максимального прибутку. Тому в Україні для того, щоб банківська система ефективно функціонувала з урахуванням досвіду розвинутих країн, необхідні подальше вдосконалення і реструктуризація як другого, так і першого рівнів банківської системи.

Національний банк спільно з Міністерством фінансів України та іншими державними закладами мають стимулювати розвиток банків та стратегічний розвиток ПАТ «ПУМБ» шляхом упровадження довгострокової стратегії розвитку банківського сектору. Основними складовими цієї стратегії могли б бути:

- рівні умови для розвитку вітчизняних недержавних, державних та банків з іноземним капіталом;

- адаптація банківського законодавства країни до світових вимог, яка дасть змогу підвищити конкурентоспроможність українських банків;

- упровадження прозорості інформації щодо діяльності банків; сприяння поширенню та обміну інформації між ними, зокрема впровадження єдиного кредитного бюро; відкритість для банківських організацій статистичних даних клієнтів (відомостей, які вони надають Державному комітету статистики);

- мотивація впровадження кредитування, яке базується на оцінці ризику (riskbased pricing);

Згідно з опитуванням та думкою експертів, є кілька можливих шляхів покращення ситуації в українському банківському секторі. Заходи щодо розширення діяльності державного банку та залучення капіталу, а також найбільш ліберальні кроки для врахування майбутніх труднощів для підвищення конкурентоспроможності комерційних банків для сприяння інтеграції та поглинанням. Досвід країн Центральної та Східної Європи показує, що іноземні інвестиції в банківський сектор країни є лише одним.

Проблеми присутності іноземних стратегічних інвесторів на фінансових та інших ринках країни широко дискутуються у наукових колах упродовж останніх років і потребують вирішення на загальнодержавному рівні за допомогою адміністративних, правових та економічних заходів.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України ВР від 01 лютого 1996 року. *Урядовий кур'єр*. 2012. 22 лютого. С.132.
2. Болгар Т. М. Науково-методичні засади побудови моделі оцінки якості кредитного портфеля банку. *Академічний огляд*. 2019. № 1. С. 50–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2016_1_7 (дата звернення: 05.09.2021).
3. Банківські операції : підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіната ін. – 3-тє вид., перероб. і доп. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. Київ : КНЕУ, 2018. 608 с.
4. Рясних Є.Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 2. С. 146–149.
5. Гавальда Кристиан, Стуфле Жан. Банковское право (учреждения – Счета – Операции – Услуги)./ Кристиан Гавальда. Пер. с фр./Под ред. В.Я. Лисняка. Москва, 2019. С.134.
6. Васюренко О. В. Банківський менеджмент: Посібник. Київ : Видавничий центр Академія, 2019. 320 с.
7. Васюренко О. В. Банківські операції: Навч. посібник. Київ: Знання, КОО, 2019. 255 с.
8. Ходаківська В. П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 616 с.
9. Бэррел Т. Маркетинг. Банковское дело: стратегическое руководство. Москва : Консалтбанкир. 2019. С. 191-224.
10. Сенчагов, В.К. Финансы, денежное обращение и кредит: учебник / В.К. Сенчагов, А.И. Архипова. Москва : Проспект, 2019. 496 с.
11. Білогородський Р. Оптимізація структури кредитного портфелю банку. *Науковий вісник [Одеського національного економічного*

університету]. 2016. № 4. С. 30-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_4_5 (дата звернення: 05.09.2021).

12. Нікітін А.В. Маркетинг у банку: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. Дисц. Київ: КНЕУ, 2015. 170 с.

13. Лютий І.О. Банківський маркетинг: Підручник. Київ: ЦУЛ, 2019. 776 с.

14. Nepochatenko O.O. Pravdjuk, N.L. and Ljubar, O.O. (2012), «Garmonijnist' kredytnoi' polityky bankiv», zb. nauk. pr. Umans'kogonac. un-tusadivnuctva, Vur. 77, Ch. 2, Ekonomika, Uman', pp. 329–336.

15. Гетманцев Д.О. Банківське право України./Д.О.Гетманцев, Н.Г.Шукліна.- К.: ЦУЛ, 2015. 344 с.

16. Кишакевич Б.Ю. Багатокритеріальна оптимізація кредитного портфеля банку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Вип. 19.12.

2. Д'яконов К.М. Оптимізація ризику кредитного портфеля банку. *Наука й економіка*. 2015. №2. С. 35-41.

17. Ващенко Ю.В. Банківське право: Навч. Посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 344 с.

18. Гаруст Ю. В. Фінансово-економічна безпека як запорука сталого розвитку банківської установи. *Форум права*. 2016. № 1. С. 42–48: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index (дата звернення: 05.09.2021).

19. Лисенок О. В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2020. № 1. С. 185-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_1_25 (дата звернення: 05.09.2021).

20. Заверуха І. Б. Банківське право: Посібник для студ. юрид. та екон. спец. вищ. навч. заклад Львів: Астролябія, 2019. 222 с.

21. Аналіз діяльності комерційного банку: навчальний посібник/ За ред. проф. проф.. Ф.Ф. Бутинця, проф. А.М. Герасимовича. Житомир: Рута, 2018. 384с.

22. Банківські операції: Підручник – 2-ге видання, випр. і доп./ А.М.Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін. За реакцією А.М. Мороза, Київ. КНЕУ, 2018. 476с.
23. Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств . Навчальний посібник. Київ: Скарби. 2020. 336 с.
24. Примостка О.О. Аналіз ефективності діяльності комерційних банків. *Фінанси України*. 2019. №4. С. 97 – 101.
25. Банківська справа. Навчальний посібник/За ред. проф. Р.І.Тиркала. Тернопіль: Карт-бланш, 2018. 324 с.
26. Український банківський портал. URL: <http://www.banker.ua>. (дата звернення: 05.09.2021).
27. Офіційний веб-сайт інформаційної агенції РБК-Україна: <http://www.rbc.ua> (дата звернення: 05.09.2021).
28. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>. (дата звернення: 05.09.2021).
29. Офіційний сайт Асоціації українських банків: <http://www.aub.com.ua>. (дата звернення: 05.09.2021).
30. Банківський портал. URL: <http://www.banki.ua> (дата звернення: 05.09.2021).
31. Гідулян А. Державна фінансово-кредитна політика в площині розвитку банківської системи України. *Вісник НБУ*. 2019. №10. С. 35-38.
32. Довгань Ж. Фінансова стійкість банківських установ у період економічної кризи . *Вісник Національного банку України*. 2019. № 4. С. 20-26.
33. Колодізев О. М. Удосконалення механізму взаємовідносин в системі «клієнт-банк» Технологический аудит и резервы производства. 2019. № 2(6). С. 32-36. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2016_2\(6\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2016_2(6)_8) (дата звернення: 05.09.2021).
34. Банківські новини URL: <http://www.uabanker.net>. (дата звернення: 05.09.2021).

35. Савченко О. Власник банку відповідає за депозити як громадян, так і юридичних осіб . *Дзеркало тижня*. 2020. №10(738). 21-27 березня 2020. С. 22-29.
36. Давидкова Н. М. Концепція регулювання ринку банківських послуг в Україні / Н. М. Давидкова // Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 1. С. 126-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_1_30
37. Барановський О.І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія / О.І. Барановський. Київ: Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 754 с.
38. Волохов В.І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України*. 2018. № 8. С. 109–117.
39. Геєць В.М. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи. *Економіка України*. 2019. № 2. С. 5–23.
40. Банки України. URL: <http://www.ukrbanks.info> (дата звернення: 05.09.2021).
41. Pasichnyk, I. and Vovk, V., «Rozrob kaanalitychno goinstrumentari juosinky efektyvno stikredytnoi' polityky banku», *Visnyk NBU*, 2018. № 1, pp. 36–39.
42. Банківський портал URL: <http://www.ua-banker.com.ua> (дата звернення: 05.09.2021).
43. Інформаційно-аналітичний портал URL: <http://www.cred.com.ua> (дата звернення: 05.09.2021).
44. Інформаційний портал про банки України: <http://www.bankstore.com.ua> (дата звернення: 05.09.2021).
45. Офіційний сайт ПАТ «ПУМБ». URL: <http://pumb.ua/ru/> (дата звернення: 05.09.2021).
46. Звіт про фінансовий результат ПАТ «ПУМБ» за 2019-2020 рр.: URL <http://pumb.ua/> (дата звернення: 05.09.2021).

47. Диба М. І. Інтернаціоналізація банківської систем України. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2020. № 1(48). С. 35-41.

48. Колісник М. Б. Банківська система України як учасник глобалізаційних процесів. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. № 21. С. 226-229.

49. Основні показники діяльності банків України. URL: <http://bank.gov.ua> (дата звернення: 05.09.2021).

50. Основні показники діяльності банків України. Офіційний сайт Національного банку України: URL: http://www.bank.gov.ua/bank_supervision/dynamics.htm (дата звернення: 05.09.2021).